

JMG

Examensarbete i medie- och
kommunikationsvetenskap

2013-01-07

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

Vallöften i lokala medier

En studie av hur kommunala vallöften skildrats i Göteborgs-Posten

Författare: Johan Olsson och Mathias Stenback
Handledare: Nicklas Håkansson
Kursansvarig: Malin Sveningsson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Titel: Vallöften i lokala medier

Författare: Johan Olsson och Mathias Stenback

Uppdragsgivare: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet

Kurs: Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet

Termin: Höstterminen 2012

Handledare: Nicklas Håkansson

Sidantal: 54

Antal ord: 16 643

Syfte: Att undersöka hur Göteborgs-Posten skildrat de lokala partiernas vallöften inför kommunalvalet 2006.

Metod: Kvalitativ textanalys enligt ECA (Ethnographic Content Analysis) samt kvantitativ metod.

Material: Göteborgs-Posten, 2006-08-17–2006-09-17

Huvudresultat: Med avstamp i teorier kring mediernas dagordningsfunktion samt medielogik och nyhetsvärdering har vi identifierat lokala vallöften som skildrats av Göteborgs-Posten. Vi har också undersökt förhållandet mellan avgivna och medierade vallöften. Vi ser en journalistik som intar en passiv och speglande roll. De förtjänster som kan skönjas i de fall tidningen söker presentera och tydliggöra vallöften för väljarna, innebär nackdelar i form av att journalistiken blir behäftad med brister. Exempelvis skriver tidningen oreflekterat om löften som inte kan hållas, vilket kan sägas ha demokratiska implikationer. Vidare finns beskrivningar av konflikter mellan och inom de politiska blocken, vilka knappast hjälper väljaren att öka sin förståelse för vallöftenas innebörd. Vi kan med mediernas hjälp få kunskap om vallöften, men *vilken* kunskap vi får är svårare att veta. Och kunskap är inte nödvändigtvis detsamma som förståelse. Vi menar att en av journalistikens uppgifter är att förmedla såväl kunskap som förståelse till medborgarna. Den huvudsakliga slutsatsen är att artiklarna är mer speglande än granskande.

Nyckelord: lokala vallöften, politiker, väljare, media, demokrati, GP, dagordning, medielogik, nyhetsvärdering

Innehållsförteckning

Executive summary	4
Bakgrund och teori	4
Syfte och metod.....	4
Resultat.....	5
Förord	6
1. Inledning	7
2. Om uppdraget	9
3. Bakgrund – politiska förutsättningar	11
4. Syfte	12
5. Frågeställningar	12
6. Teori	15
7. Metod	20
Definitioner	21
Val av studieobjekt.....	22
Datainsamling.....	23
Urval.....	23
Tolkning av materialet.....	24
Studiens normativa utgångspunkt	25
Reliabilitet och validitet	25
8. Resultat och analys	26
Antalet vallöften	26
Kvalitativ textanalys	29
Tema 1. Skildring av vallöften: Spegling? Granskning? Vem talar?	29
Tema 2. Dåtid och framtid: Gammalt groll eller nya löften?.....	39
Tema 3. Konflikt eller samförstånd: Den stora (o)enigheten?	42
9. Slutdiskussion	47
Kunskap och konsekvens	47
Ensidiga, mångsidiga och allsidiga medier	48
Vad spelar media för roll?	49
Vad är ett löfte värt?.....	49
Den demokratiska journalisten.....	50
Slutligen.....	51
10. Fortsatt forskning	52
Källförteckning	53

Executive summary

På uppdrag av Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet har vi undersökt hur lokala vallöften (i Göteborg) skildras i lokal media (Göteborgs-Posten).

Hur skildras vallöften, och vilka uppfattningar kan man som medborgare få utifrån att läsa tidningen? Med denna studie hoppas vi kunna tillföra ytterligare aspekter till den vallöftesforskning som bedrivs vid såväl JMG som Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

Bakgrund och teori

Vi har valt att studera hur lokala vallöften skildras av lokal media. Lokala vallöften är ett eftersatt forskningsområde, då studier ofta är nationellt inriktade. Dessutom tenderar medierna att bevaka de nationella vallöften i större utsträckning än de lokala. Icke desto mindre är diskussionen kring mediernas roll, både deras faktiska och önskvärda, central i ett demokratiskt samhälle. Medborgarna har behov av och rätt till information om det politiska landskapet, och medierna har en skyldighet att förmedla sådan information. Hur tar medierna detta ansvar?

Genom att se till teorier om mediernas dagordningsfunktion, nyhetsvärdering och medielogik önskar vi skapa oss en bild av hur lokala vallöften gestaltats. Utgångspunkten är att medierna, då de till stor del bidrar till att forma vår världsbild, ska erbjuda kunskap om och förståelse för de vallöften man skildrar. Inbegripet i detta finns ett demokratiskt ansvar. I förlängningen handlar det således om att se hur medierna tar sitt ansvar gentemot medborgaren – om denne ges möjlighet att göra ett väl övervägt val som överensstämmer med den egna uppfattningen.

Syfte och metod

Syftet med studien är att undersöka hur Göteborgs-Posten skildrat de lokala partiernas vallöften inför kommunalvalet 2006. Studien har genomförts med såväl en kvantitativ undersökning som en kvalitativ textanalys. Den kvantitativa undersökningen har gjorts för att få en bild av hur många vallöften som avgivits, och jämföra detta med hur många som tagits upp av tidningen. Huvuddelen av studien har dock genomförts med kvalitativ metod, för att på så sätt kunna göra djupare analyser av medierade vallöften.

Frågeställningarna vi arbetat utifrån är:

- Hur skildras vallöften i GP?
- Görs kopplingar till tidigare förd politik eller skildrar man löften inför kommande mandatperiod?
- Hur skildras konflikt respektive samförstånd?

Resultat

Vi har sett att tidningen har en deskriptiv och speglade ton, och avstår från närmare granskning av vallöften och dess innebörd. Partiföreträdare tillåts avge löften utan diskussion eller reflektion; journalisten intar snarare rollen av budbärare än kritisk granskare. Ett exempel är att tidningen skriver om löften som inte kan hållas. Vidare talas det, i samband med vallöften, om konflikter mellan och inom de politiska blocken på ett sådant sätt att det är tveksamt om väljaren med tidningens hjälp kan öka sin förståelse för löftenas innebörd. Förklaringsfaktorer till detta kan vara såväl nyhetsvärdering som medieetik.

Vi konstaterar att man med hjälp av medier kan få kunskap om vallöften, men frågan är *vilken* kunskap vi får. Dessutom är kunskap inte nödvändigtvis detsamma som förståelse. Vi menar att en av journalistikens uppgifter är att förmedla såväl kunskap som förståelse. Häri ligger också ett demokratiskt ansvar gentemot läsaren. Om medierna inte tar detta ansvar väcks, i förlängningen, frågan vilken mediernas roll är och bör vara.

Utifrån våra resultat har vi dragit slutsatsen att vallöftesbevakningen kan bli mer granskande och reflekterande – och därmed mer informativ – och på detta sätt vara till större gagn för medborgarna.

Förord

Detta uppdrag har varit mycket givande och intressant. Vi har på ett både teoretiskt och mer handfast sätt fått goda insikter i hur medier arbetar, hur valrörelser bevakas och vallöften skildras. Det som initialt föreföll vara en intrikat uppgift gav såväl nya insikter som ett än mer källkritiskt förhållningssätt. Resultatet av undersökningen var på samma gång både överraskande och förväntat.

Vi vill rikta ett särskilt tack till vår handledare för kloka synpunkter och god vägledning under resans gång.

1. Inledning

Att det är regeln som bekräftar undantagen tycks vara medielogikens och nyhetsvärderingens signum. Sällan eller aldrig läser vi i tidningen om välskötta sjukhus, nöjda vårdtagare och hög vårdkvalitet. Istället matas vi med exempel på vanvård och missförhållanden som i bästa fall leder till nödvändiga förändringar, och i värsta fall gör oss rädda för att ta kontakt med vården. Ty sådan är nyhetsjournalistikens natur, den föds ur en vinkel som passar sammanhanget, dramaturgin och samtiden. Olyckor, elände och tragedier berör oss och väcker känslor på ett genomgripande sätt. Och känslor är till god hjälp när man vill skapa rubriker och sälja nyheter.

Översatt till vår studie om hur lokala vallöften skildras i lokal media, infinner sig således frågan om det som väljare går att skapa sig en adekvat bild av partiernas viljor och löften så att vi på valdagen kan göra ett val som överensstämmer med vår egen uppfattning. Hur skildrar medierna våra folkvaldas intentioner, mål och löften? Vilken hållning intar journalisterna? Agerar man aktiva granskare eller passiva förmedlare av de politiska partiernas viljor och löften? I den här studien kommer vi att undersöka hur Göteborgs-Posten skildrat de kommunala vallöftena inför valet 2006.

Naturligtvis bör journalister granska och berätta om saker som fungerar dåligt eller inte alls. Det är i själva verket ett av journalistikens viktigaste uppdrag.¹ Problem uppstår emellertid om detta leder till att människor drar alltför långtgående slutsatser av enskilda fall. Eftersom forskning på området gör gällande att media till stor del bidrar till att forma vår världsbild² föreligger här ett dilemma. Ett alternativt sätt att inhämta kunskap om omvärlden skulle kunna vara att själv resa runt i världen, utan att läsa tidningar, se på tv, lyssna på radio eller använda andra nyhetskällor, och utifrån egna erfarenheter dra slutsatser om sakernas tillstånd. Ett annat och mer realistiskt alternativ är att vara medveten om de mekanismer som gör en händelse till en nyhet och också förstå under vilka betingelser medierna och journalisterna verkar.

Ett faktum vi förhåller oss till i vår studie är att medias makt anses mindre på lokal nivå eftersom det finns fler och andra sätt att ta del av nyheter och information.³ Det kan ske genom samtal med vänner och bekanta eller genom egna erfarenheter, t.ex. i egenskap av anställd inom kommunen. I storstadspressen bevakas dessutom nationella frågor i större utsträckning än lokala frågor.⁴

¹ Se t.ex. SOU 2000:1, s. 85

² Se t.ex. Voltmer & Rawnsley (2009:236ff), SOU 2000:1

³ Johansson (1998:26-27,37)

⁴ Johansson (1998:55)

Dock spelar de lokala frågorna en stor roll för medborgarna, eftersom många politiska beslut som har direkt inverkan på den egna vardagen tas på denna nivå. Det finns dessutom ett stort intresse hos läsarna att ta del av lokala nyheter.⁵ Den information vi som medborgare inhämtar, och som bidrar till att forma vår världsbild, kommer ofta från medier, där dagstidningar utgör en del. Även om man tar del av information på annat sätt spelar den lokala dagstidningen således en viktig roll. Tidningen kan bidra till att skapa intresse för frågor man annars inte kommer i kontakt med, såväl som att stärka intresset för frågor man har personlig erfarenhet av.⁶ Ortens storlek har också betydelse i sammanhanget. I större kommuner ökar behovet av en lokal dagstidning då man på mindre orter i högre grad får information på andra vägar än via media.⁷

Trots förändrat medielandskap och sjunkande upplagesiffror behåller dagstidningarna alltjämt sitt grepp om svenska folket. I statistiken går att utläsa att 73% av alla svenskar mellan 9 och 79 år läste en dagstidning en genomsnittlig dag i Sverige 2011.⁸ Det blir sålunda lätt att påstå att medierna påverkar våra åsikter, och ur ett demokratiperspektiv kan man säga att medierna har ett ansvar för att det man skriver om är mångfacetterat, belysande och relevant – inte bara aktuellt. Detta ansvar är stort, i synnerhet när det gäller att presentera partiernas vallöften inför ett val. Detta kan synas vara en normativ ståndpunkt men ofrånkomligen uppstår problem när media exempelvis gör grova förenklingar eller ger en viss fråga eller ett visst parti oproportionerligt stort utrymme. Risken är då att det blir osakligt, partiskt och otydligt för väljarna vad partierna vill.

Den demokratimodell varpå svenska väljares valförfarande vilar kan sägas vara *mandatmodellen*.⁹ Denna modell innebär kortfattat att väljarna förväntas, genom att ta del av partiernas manifest, tillgodogöra sig de löften och mål de politiska partierna presenterar inför den kommande mandatperioden, jämföra alternativen och rösta på det alternativ som bäst överensstämmer med de egna åsikterna. Utöver denna modell finns också *sanktionsmodellen*¹⁰ där tanken är att väljarna efter varje mandatperiod utvärderar och tar ställning till den politik som förts. Hur förhåller sig medierna till detta? Kan vi medborgare, genom media, få en någorlunda god bild av vad partierna vill? Behandlar media det som varit eller det som komma skall? Ur demokratisk synvinkel är detta en relevant aspekt att belysa då journalistikens utformning påverkar våra möjligheter att tillgodogöra oss partiernas politiska ambitioner.

⁵ Jfr. Nygren (2004:308-309)

⁶ Jfr. Johansson (1998:26-28)

⁷ Johansson (1998:37)

⁸ Mediebarometern 2011. http://www.nordicom.gu.se/mt/filer/mediedagen_2011.pdf

⁹ Se t.ex. Kihlström (2010:4), Naurin (2010:5)

¹⁰ Se t.ex. Kihlström (2010:7), Naurin (2010:5)

2. Om uppdraget

När vi nu ger oss i kast med vårt uppdrag, att ta reda på hur kommunalvalet i Göteborg 2006 skildrats i GP, följer vi en tradition på så sätt att såväl Statsvetenskapliga institutionen som JMG sedan många år bedriver framstående forskning inom områden som val, demokrati, opinion och medier.

Till skillnad från vad många människor tror¹¹ har Elin Naurin visat att politiker ofta håller vad de lovar, åtminstone på nationell nivå.¹² Vi är intresserade av att ta reda på vilka bilder som förmedlas av medierna. Är rapporteringen saklig och nyanserad, eller kan den bidra till bilden av att politiker sviker sina vallöften?

I studien "Väljarnas val" har Daniel Kihlström (2010) undersökt vallöften som avgivits av politiska partier på lokal nivå i Västra Götaland¹³, där Göteborg är en av orterna. Han har studerat antalet löften, samt inom vilka policyområden dessa avgivits. Några av slutsatserna är att "kommunala partier avger en stor del av sina vallöften inom områden som anses vara av samhällsreligiös vikt" samt att "vallöften kan antas spela en viktig roll i den kommunala representativa demokratin."¹⁴ Detta är en utgångspunkt i vårt arbete.

Tidigare vallöftesforskning slutar ofta vid att se till vilka löften som avgivits samt löftesuppfyllnad. Vi väljer i den här studien att ta ytterligare ett steg genom att studera hur *lokal media* har skildrat vallöftena. Studier av vallöften på kommunal nivå är ett eftersatt område. De undersökningar som gjorts handlar till största delen om nationell nivå och rör inte heller mediebildens.¹⁵ Johansson (1998) och Kihlström (2010) har emellertid studerat kommunala förhållanden, både vad avser medier och vallöften, dock inte kvalitativt. Som nämnts är vallöften i kommunalpolitiken viktiga eftersom många beslut som påverkar människors direkta vardag tas på kommunal nivå. I sammanhanget ska vi också ha i åtanke att lokala medier arbetar med delvis andra förutsättningar än riksmidier. Utöver att mediernas situation är annorlunda lokalt, kan det finnas politiska såväl likheter som skillnader mellan den kommunala och nationella nivån. Lokala allianser kan ha skapats, och se ut på andra sätt än i riksdagen. I Göteborg styr t.ex. S, V och MP. På andra håll finns exempel på samarbete mellan socialdemokrater och moderater. Detta kan påverka mediebildens på olika sätt. Måhända granskar man den sittande makten hårdare än oppositionen.

¹¹ Naurin (2009:97-109)

¹² Naurin (2009:58,87)

¹³ Kihlström (2010)

¹⁴ Kihlström (2010:2)

¹⁵ Kihlström (2010:7-8)

Det kan också vara så att tidningens politiska färg påverkar det redaktionella innehållet, även utanför ledarplats. Dessa båda aspekter kan också samverka. Vi kan inte heller utesluta att journalisternas bakgrunder och personliga uppfattningar kan påverka mediebildens.

Att, som vi kommer att göra, välja bort den nationella valbevakningen betyder med automatik att vissa politiska frågor och löften som kan ha betydelse även för den lokala kontexten inte ryms här. Det kan exempelvis handla om förändringar av vissa skattesatser, vilket naturligtvis får konsekvenser för medborgarna ute i kommunerna. Syftet med uppsatsen är dock inte att undersöka nationella löften, utan istället de som avges kring kommunala frågor.

Sammantaget gör detta vår studie intressant och relevant och vi hoppas kunna bidra med nya pusselbitar till vallöftesforskningen genom att göra en kvalitativ innehållsanalys av publicerade artiklar som rör vallöften på kommunal nivå. Eftersom vår studie har både medie- och demokratiperspektiv, alltså en såväl medie- och kommunikationsvetenskaplig som statsvetenskaplig inriktning, tror vi att den kan tillföra intressanta och relevanta aspekter till det aktuella forskningsfältet.

3. Bakgrund – politiska förutsättningar

Figur 1 visar valresultatet och mandatfördelningen i Göteborgs kommun efter 2002 års val. Resultatet blev ett fortsatt styre för en koalition bestående av S, V och MP. Detta är den politiska språngbrädan när vi genom media kastar oss ner i den lokala vallöftesfloden inför valet 2006. Noterbart är att samtliga riksdagspartier förutom Centerpartiet fanns representerade i kommunfullmäktige vid denna tidpunkt.

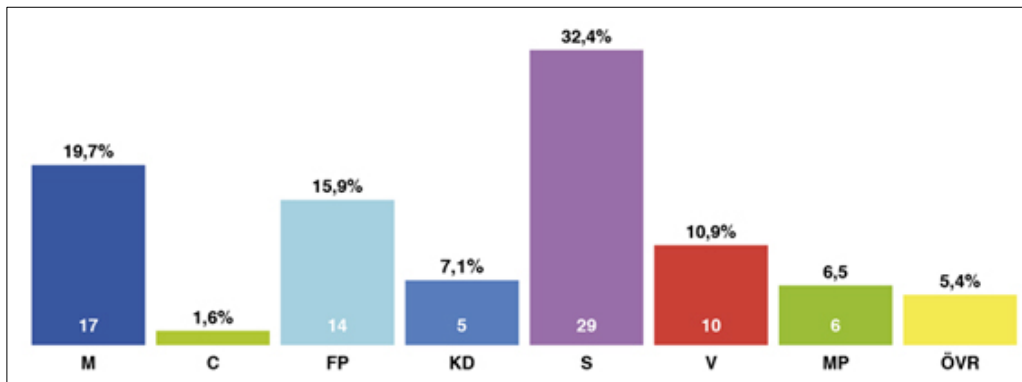

Fig. 1. Valresultat och mandatfördelning i kommunalvalet 2002, Göteborg. (Källa: val.se)

Det faktum att Sverige har gemensamma valdagar för såväl riksdags- som region- och kommunalval kan ha både fördelar och nackdelar. Ett argument som anförs till den gemensamma valdagens försvar är att detta leder till ett högt valdeltagande.¹⁶ Samtidigt kan gemensam valdag, och gemensam valrörelse, innebära att kommunala frågor får stå tillbaka i den medierade offentligheten. Detta är i så fall logiskt, men inte oproblematiskt. Om valet står mellan högt valdeltagande och stor medial exponering är det förstnämnda att föredra ur demokratisk synvinkel. Samtidigt är det naturligtvis ur väljarsynpunkt viktigt att veta vad de olika politiska alternativen står för när man lägger sin röst i valurnan. Kanske är medias bevakning i kombination med resultatet av den politik som förts under mandatperioden samt valstugor på stan och liknande tillräckliga instrument för att kunna bilda sig en uppfattning om vad man ska rösta på. Hur som helst torde kraven på att mediernas bevakning är mångsidig och relevant kvarstå.

¹⁶ Se t.ex. SOU 2001:65

4. Syfte

Att undersöka hur Göteborgs-Posten skildrat de lokala partiernas vallöften inför kommunalvalet 2006.

5. Frågeställningar

Våra frågeställningar handlar om hur lokala vallöften skildras i media, om kopplingar görs till tidigare förd politik och om hur konflikt och samförstånd framställs.

Att studera hur media skildrar vallöften är angeläget. Ur demokratiperspektiv anser vi att medborgarna har rätt att få ta del av en mångsidig och rättvisande bild av politiken. Särskilt viktigt är detta ett valår. I Sverige har vi gemensam valdag för riksdags-, region- och kommunalval och frågor som berör de olika nivåerna blir därför viktiga att hålla isär. Det uppstår problem om politiker på lokal nivå avger löften kring sådant som bestäms på nationell nivå och vice versa. Att journalister har kunskap om dessa förhållanden blir väsentligt eftersom man annars kan basera sitt val av parti på löften som inte är genomförbara. Dessutom kan en svekdebatt uppstå om ett parti lovar något som av olika skäl inte kan hållas. Det är med andra ord en fråga om trovärdighet. Vi menar att problem uppstår om svikna löften leder till blank- eller missnöjesröstning, politikerförakt och, på sikt, en försvagning av demokratin. Intressant är därmed hur mediebilderna ser ut.

Genom att studera hur journalistiken skildrar dåtid och framtid, dvs. hur man förhåller sig till sanktions- och mandatmodellerna, kan vi få en bild av hur medier belyser viktiga aspekter av vårt demokratiska system. Detta blir relevant ur ett medborgarperspektiv; presenteras partiernas löften eller utvärderas tidigare realpolitik, och kan medias bild hjälpa medborgarna att på rimliga grunder skapa uppfattningar om vilket parti man vill rösta på? Om det är så att den förda politiken ges en betydande plats kan detta leda till att det blir svårt att förstå vad partierna egentligen vill. Å andra sidan är det rimligt att också ta hänsyn till den förda politiken. Vad har man sagt respektive gjort förut? Detta är en aspekt av valbevakningen.

Vad gör konflikt och samförstånd intressant att belysa? För det första kan vi konstatera att det är medielogik och nyhetsvärdering i samspel som gör det intressant ur medial synvinkel att lyfta konflikter. Det kan dels handla om politiska stridigheter, såväl inom partierna som mellan dem, men även inom och mellan blocken. På senare tid fokuserar dock den kommunala nyhetsbevakningen allt oftare på konflikter mellan medborgare och kommunen.

Ett undantag är valtider då konflikter mellan politiska företrädare tar större plats.¹⁷ För det andra är det även relevant ur ett medborgarperspektiv. Konflikter handlar inte bara om stridigheter, de blottlägger också ståndpunkter inom olika områden eller i sakfrågor. Att detta belyses och diskuteras är väsentligt för att vi ska kunna skapa oss en nyanserad bild av verkligheten som bidrar till att vi kan göra genomtänkta val. Vidare är det viktigt att frågorna belyses sakligt och balanserat, eftersom det annars föreligger en risk att man som väljare kan få en felaktig eller bristfällig bild av verkligheten om stor vikt läggs vid konflikter. Det kan vara så att den politiska samförståndsnivån är högre än vad media ger sken av, och i förlängningen skulle ett konfliktfokus kunna bidra till en mer ointresserad väljarkår. Möjligheten att man som väljare attraheras mer av ett enat alternativ än av ett som präglas av inre stridigheter föreligger också. Detta kan i högre grad gälla osäkra väljare än de redan övertygade. Om konflikterna skymmer de politiska viljorna, idéerna och visionerna, kan detta försvåra ett "rationellt" val. Med rationellt avses här ett val som överensstämmer med väljarens politiska uppfattning. Vi vill också se hur tidningen förhåller sig till brutna vallöften. Om tidningen förmedlar bilder av politiker som inte håller vad de lovar skulle detta kunna bidra till ökat politikerförakt. Detta är en aspekt av konfliktfrågan; bidrar tidningen till att skapa konflikt mellan medborgare och politiker?

Att medierna tillhandahåller information som möjliggör fri åsiktsbildning bland medborgarna är nödvändigt i en fungerande demokrati.¹⁸ En förutsättning för att kunna bilda sig välgrundade uppfattningar torde vara att medierna belyser de aktuella frågorna ur mer än ett perspektiv. Då vi anser att medborgarna har ett behov att få reda på varför ett visst förslag bör drivas igenom, vilka konsekvenserna blir och vilka alternativ som finns kan vi här tala om vikten av mångsidiga medier. Resonemanget om behov är inte oproblematiskt, eftersom behov kan vara något högst subjektivt.¹⁹ Vi menar dock att medborgarna har såväl behov som rätt av att få ta del av en rapportering som är så saklig och mångsidig det är möjligt för att kunna avgöra åsiktsöverensstämmelser, och rösta på det parti som motsvarar den egna uppfattningen bäst.

I egenskap av medborgare i en kommun är man *brukare* av social välfärd och infrastruktur, man kan vara *anställd* inom den offentliga förvaltningen (vilket i så fall innebär att man kan betrakta en och samma fråga ur flera perspektiv) och *skattebetalare*. Faktum är att kommunalskatten utgör lejonparten av den skatt medborgarna betalar på förvärvsinkomst.²⁰ Som kommuninnevånare har man därför ett särskilt intresse av de rådande kommunpolitiska förhållandena.

¹⁷ Jfr. Nygren (2004:302), SOU 2000:1

¹⁸ Johansson (1998:2-3)

¹⁹ Jfr. Asp (2011:73-74,100-101)

²⁰ Johansson (1998:2-3)

Detta är ytterligare skäl till varför kommunala vallöften behöver presenteras sakligt, tydligt och mångdimensionellt. På så vis ökar också betydelsen av denna typ av studie.

Frågeställningarna har vi utifrån detta formulerat enligt följande:

- *Hur skildras vallöften i GP?*
Vi vill se på vilket sätt vallöften presenteras. Är man neutralt förmedlande eller granskande och kritisk? Får andra komma till tals, exempelvis politiska motståndare eller experter? Bidrar tidningen till att läsaren kan bilda sig välgrundade uppfattningar om vallöftet, och i så fall hur? Dessutom vill vi se hur tidningen skildrar hårda respektive mjuka vallöften. (Mer om dessa begrepp återfinns under rubriken definitioner i metodkapitlet.)
- *Görs kopplingar till tidigare förd politik eller skildrar man löften inför kommande mandatperiod?*
Här vill vi se om det som presenteras i media ligger i linje med sanktions- eller mandatmodellen.
- *Hur skildras konflikt respektive samförstånd?*
Bidrar media till att ge en bild av konflikter inom och mellan partier, eller mellan partier och väljare? Ges det en bild av att politiker inte håller vad de lovar – bidrar man till misstro och konflikt mellan medborgare och politiker?

De två senare frågeställningarna är preciseringar av den första. Således är den första frågeställningen den övergripande som genomsyrar hela studien. Vi har ändå valt att presentera tre frågeställningar, då vi anser att det underlättar såväl presentation som förståelse.

6. Teori

I detta kapitel kommer vi att presentera de teorier som ligger till grund för vår studie. Vi önskar härigenom sätta upp ett ramverk inom vilket vi kan finna förklaringar till våra resultat. Det handlar dels om ett demokratiperspektiv och dels om de betingelser under vilka media arbetar.

Denna studie tar avstamp i dagordningsteorin. Ett viktigt bidrag till att utveckla denna teori gjordes genom en undersökning av Maxwell E. McCombs och Donald L. Shaw under 1968 års presidentvalskampanj i USA. Respondentintervjuer bland en utvald grupp väljare gjordes för att se huruvida det som togs upp i media också var det människor tyckte var viktiga frågor. Resultatet visade att medier har en dagordningsfunktion (*agenda-setting function*), dvs. ämnen som tagits upp i media var också ämnen som väljarna kom att anse som viktiga.²¹

Varför är då denna teori intressant för vårt arbete? Inledningsvis kan sägas att vår världsbild i stor utsträckning formas av medierna. I det allt mer intensifierade mediesamhället, där medier både tar och ges en större plats i människors vardag, ökar också kraven på media att vara en demokratisk plattform där olika åsikter och synpunkter tillåts komma till tals. Möjligen rör det sig om ett förhållande där ett ökat demokratiskt ansvar för medierna följer i takt med en ökande maktkoncentration i mediesfären. I en situation där allt färre aktörer äger allt fler medier riskerar mångfalden att få stå åt sidan. Centralt för vår studie i denna kontext är då om det som mediekonsument och väljare går att skapa sig en någorlunda god bild av vad de olika politiska partierna står för, vilka planer de har för den kommande mandatperioden, vilka löften de avger och dess konsekvenser. För att detta ska stå klart för väljarna behövs inte nödvändigtvis politiskt obundna medier och/eller medier som utan vare sig kritik eller reflektion presenterar partiernas ståndpunkter. Att medier intar någon slags position, och markerar detta genom åsikter på ledarplats eller i annan typ av diskuterande och granskande material, är i själva verket en del av den levande demokratin, där medier spelar en självklar och betydande roll.²² Däremot krävs att olika ståndpunkter tillåts ta plats och att publiken kan ta del av nyanserade och balanserade verklighetsbeskrivningar. Vi anser att medier inte enbart bör *presentera* vallöften utan också *kommentera* dem i form av exempel, konsekvensbeskrivningar och liknande, liksom att ha en bredd i de ämnen som tas upp. Om media väljer att fokusera på en eller ett fåtal frågor minskar möjligheterna för väljarna att bilda sig en tydlig uppfattning kring partiernas olika löften, viljor och mål. Vi menar inte att det förhåller sig på detta sätt, vad vi önskar belysa är vikten av mångfald och en mångsidig bevakning för att skapa förståelse hos läsaren.

²¹ McCombs & Shaw (1972)

²² SOU 2000:1, s. 84-85

Mångfald är ett normativt begrepp men fullt rimligt att använda då mediernas innehåll analyseras.²³ Frihet, mångfald och informationskvalitet har setts som väsentligt inom de normativa medieteorier som presenterats av Denis McQuail.²⁴ Vidare talar Kent Asp om mediers informationsvärde och informativitet, och förordar medier med täthet, bredd och djup.²⁵ Även om normativa betraktelsesätt medför begränsningar menar vi att någon form av normativitet är nödvändig för att kunna kontextualisera och resonera kring resultaten av studien. Begreppet mångfald är givetvis komplext, men skulle t.ex. kunna kännetecknas av att flera röster tillåts komma till tals, att ämnena varierar och belyses ur olika perspektiv.

Med tanke på diskussionen om mediernas betydelse som demokratiskt forum och påverkan på läsare, lyssnare och tittare, är frågan om mångfald en uppgift förbundet med stort ansvar. Detta ansvar är dock inte ensidigt. Givet vårt representativa demokratiska system, vilket inkluderar mandatmodellen, ligger även ett ansvar hos politikerna att vara tydliga inför väljarna. I början på förra seklet samlade de politiska agitatorerna och företrädarna stora folkmassor på stadens torg då de talade. Gradvis byttes torget ut mot vardagsrummet, och politikerna kunde höras på radio, och så småningom ses i tv. Kravet på tydlighet har alltså levt kvar, och rentav ökat i takt med ett allt intensivare och mer diversifierat medielandskap. Frågan är dock om, framför allt de tryckta medierna, idag ger medborgarna en tillräckligt tydlig och nyanserad bild av politiska ambitioner eller om medielogik och nyhetsvärdering tillåts överskugga dessa i vallöftesskildringen.

Knutet till denna symbios, eller snarare samspel, mellan politiken och medierna finns också en tredje och självklar part; väljaren. Precis som i fallet med medier och politiker finns även här ett ansvar. En viktig och ofta framhållen, om än normativ, ståndpunkt är att medborgaren "bör vara informerad" för att kunna göra sitt val.²⁶ Detta innebär att medborgaren ska ha tillgång till nödvändig information för att kunna ta del av samhällslivet. Människor kan, vidare, aktivt söka information eller "nöja sig" med den de får via medier och från vänner och bekanta. Vi menar att människor många gånger är aktiva och uppsökande.²⁷ Däremot kanske det politiska intresset är svalare hos vissa väljare än hos andra. Man ska också ha i åtanke att det faktum att människor själva söker information inte nödvändigtvis är synonymt med att de får ta del av en bred bild. Måhända är det så att man i högre grad söker få sina befintliga uppfattningar bekräftade, än att man söker upp information kring sådant man tidigare varit ovetande om.

²³ Jfr. Jönsson (2004:24)

²⁴ Jfr McQuail (1992:43-44,77f,141f,164,197f)

²⁵ Asp (2011:89)

²⁶ Se t.ex. Åkerström (2010) för en längre diskussion kring "den upplyste medborgaren".

²⁷ Se t.ex. Katz, Blumler & Gurevitch (1973)

Oavsett på vilka grunder informationsinhämtningen sker menar vi att väljaren har ett ansvar att hålla sig informerad för att kunna ta ställning i olika frågor.

Det handlar sammanfattningsvis om ett demokratiskt ansvar från tre håll. Vi menar att när politiker, medier och väljare tillsammans tar detta ansvar skapas en demokratisk treenighet som ger goda förutsättningar för en verklig och praktiserad demokrati. Modellen i figur 2 är ett försök att åskådliggöra detta ansvar: Politiker som tydligt artikulerar sina intentioner; medier som sakligt och kritiskt granskar politiken och löftena; och väljarna (medborgarna) som tar del av mediernas bevakning. Den ideala demokratin utgörs i modellen av en cirkel och förhållandet mellan politiker, medier och väljare är triangeln mellan dessa aktörer. Den streckade linjen illustrerar den försvagning av den ideala demokratin som inträffar när medierna inte tar sitt ansvar. Bristfällig, förenklad eller otillräcklig bevakning medför således att den medierade bild av politiken, t.ex. vallöften, väljarna tar del av blir ofullständig då vi i detta resonemang utgår från att medierna bidrar till att forma våra åsikter, och vår världsbild. Detta påverkar i sin tur förhållandet mellan väljare och politiker. I studien ligger huvudfokus på mediernas ansvar och svaret på hur och på vilket sätt demokratin påverkas när väljarna eller politikerna inte tar sitt ansvar är givetvis komplext och rymms inte här. Att demokratin påverkas torde dock stå klart.

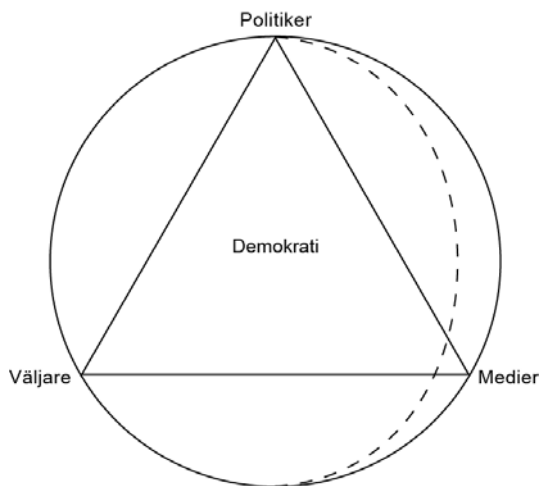

Fig. 2. Modell över idealdemokratisk ansvarsfördelning, där ansvaret fördelas mellan politiker, medier och väljare (medborgare).

Eftersom människor, som vi berört tidigare, till stor del skapar sin världsbild utifrån mediebeskrivningen av verkligheten, och att de därmed förväntar sig information om sådant som är av intresse för dem via medierna, är det relevant i denna studie att se till mediernas innehåll och presentation. Dagordningsteorin skapar således förutsättningar för vårt arbete och kan sägas utgöra en fond, men är inte något vi i huvudsak relaterar våra resultat till.

Resonemanget om mediernas betydelse för oss vidare in på frågor om *nyhetsvärdering*²⁸ och *medielogik*.²⁹ Forskningen kring vad som blir nyheter är omfattande och några av de kriterier Håkan Hvitfelt nämner är:

1. Att ämnet handlar om politik, ekonomi, brott eller olyckor och
2. är i geografisk och kulturell närhet till händelsen och
3. att nyheten är sensationell och överraskande.

Liknande slutsatser återfinns hos Henk Prakke, som menar att en händelse som är tidsmässigt, kulturellt och rumsligt närbelägen har större chans att få plats i medierna. Kopplat till vår studie uppfyller vallöften många av dessa kriterier och borde av den anledningen vara intressanta för medier att ta upp. Eftersom vi i vår studie valt att titta på hur *kommunala* vallöften skildrats i media förstärks närhetsfaktorn och möjligen avspeglar sig detta i mediebevakningen.

Nyhetsvärderingen är en viktig komponent i fråga om vad som publiceras. En annan aspekt är medielogiken. Dels behöver materialet passa in i de givna ramar som själva mediet ställer upp, dels finns det en ”så här brukar vi göra”-norm som avgör vad som publiceras. Det handlar t.ex. om att nyheter ämnade för tv bör inkludera ett relevant bildmaterial³⁰ och att det på redaktionen finns vissa givna ramar för vilka händelser som blir nyheter och hur de presenteras.

De nyhetsvärderingsteorier som finns kompletterar ofta varandra och ibland överlappar de. Dock är ingen teori fullödig. Prakke talar exempelvis inte om vikten av att nyheten är ovanlig för att vara intressant. Det kan också se olika ut beroende på var nyheten produceras; skillnader mellan olika medier, skillnader mellan storstads- och landsortspress, skillnader mellan redaktioner med olika politiska hemvister osv. Dessutom ser nyhetsmaterial olika ut i olika tider, vilket borde revidera synen på nyhetsvärdering.³¹ Dock anser vi att idéerna om nyhetsvärderingens principer utgör en relevant grund för vårt arbete. Medier gör alltid ett urval i fråga om vilka nyheter som publiceras, och likaså görs aktiva val i fråga om hur nyheterna presenteras. Det gör att viktiga aspekter riskerar att missas. Detta är ett ofrånkomligt faktum – medier kan aldrig få med *allt* inom ramen för ett nyhetsinslag – men är icke desto mindre viktigt att förhålla sig till då man tar del av journalistiskt material.

²⁸ Se t.ex. Hadenius, Weibull & Wadbring (2008:301-306), Johansson (2004:223-238)

²⁹ Se t.ex. Håkansson (2004:202-204), Johansson (2004:237-238)

³⁰ Se t.ex. Altheide (1996:18-19), Hadenius, Weibull & Wadbring (2008:305)

³¹ Jfr. Johansson (2004:230-232)

Sammanfattningsvis kan vårt teoretiska ramverk delas in i två huvudkategorier. Den ena är statsvetenskaplig, och rör mandat- och sanktionsmodellerna samt behovet och beteendet hos publiken (i det här fallet väljarna) och därmed frågan om demokratiska grundprinciper och mediernas opinionsbildande roll i samhället. Den andra är medierelaterad, och rör nyhetsvärdering, medielogik och hur de statsvetenskapliga aspekterna ovan återspeglas i nyhetsrapporteringen. Dagordningsteorin ser vi som en grund för vår studie, då den kan sägas skapa förutsättningar för det vi studerar.

7. Metod

Här avser vi att redogöra för hur vi gått till väga i vår studie, hur datainsamlingen gått till samt det urval som ligger till grund för studiens utformning.

Då syftet med studien är att ta reda på *hur* lokala vallöften skildrats i Göteborgs-Posten inför valet 2006 lämpar sig kvalitativ textanalys enligt ECA-modellen (Ethnographic Content Analysis)³² väl. Metoden innebär ett reflexivt arbetssätt som medger att vi under arbetets gång har möjlighet att säkerställa att vårt syfte och våra frågeställningar är relevanta i förhållande till materialet. Det ger också möjlighet att revidera det protokoll som utgör basen för analysprocessen. Metoden har valts eftersom vi eftersträvar en mer djupgående analys.

Utöver detta har vi även gjort en kvantitativ undersökning av antalet publicerade lokala vallöften. Denna sammanställning syftar till att få en bild av hur många löften som avgivits inom respektive policyområde för att kunna jämföra dessa med antalet artiklar som publicerats. Idén är att få en bild av mediebevakningen ur ett kvantitativt perspektiv. Här kan vi se om det finns en diskrepans mellan de avgivna respektive medierade löfterna. Därefter går vi vidare och gör en kvalitativ undersökning av det faktiska innehållet i tidningsartiklarna.

Den kvantitativa metoden ges en underordnad roll då vi inte i första hand eftersträvar att ta reda på hur många artiklar som framställer ett visst parti på det ena eller andra sättet, och inte heller mäta förekomst eller avsaknad av en viss typ av artiklar eller liknande. Istället vill vi ta reda på *hur* vallöften skildrats. Vi eftersöker således inte generaliserbarhet, men för att skapa överskådlighet och jämförbarhet i materialet har vi valt denna kvantitativa ansats. Vår undersökning är inte genomförd på partinivå, dvs. hur många löften som avgivits av respektive parti, utan på policyområdesnivå. Detta då Kihlströms studie, i vilken han gör en likadan uppdelning, är vår utgångspunkt. De kvantitativa resultaten ska inte ses som huvudresultat av vår undersökning, utan snarare som en ingång till den kvalitativa studien.

Att vi vill undersöka *hur kommunpolitiska vallöften skildrats i lokal dagspress* betyder att vi bortser från vallöften som uppenbart rör nationell eller regional nivå.

³² Altheide (1996:13-17)

Definitioner

För att skapa bättre förståelse i den fortsatta läsningen har vi valt att definiera de mest centrala begreppen i studien. Fokus ligger på en vallöftesdefinition som är relevant för studien, dvs. en generell definition av vallöfte, hårda och mjuka vallöften samt vallöften i en kommunal kontext.

Vallöften fyller en viktig funktion när det gäller att konkretisera politiska idéer och visioner.³³ En aspekt är att de politiska partierna faktiskt strävar efter att uppfylla sina löften,³⁴ vilket gör det viktigt för medborgarna att få reda på vilka löften som avges, och av vem eller vilka. Poängen är att man genom att ta del av vallöftena får en bild av hur politikerna tänker sig de kommande åren. I begreppet vallöfte impliceras sådant som kan betraktas som specifika ambitioner för den kommande mandatperioden.³⁵ Det gör att mer generella förslag och åsikter som inte pekar ut en politisk färdriktning är mindre intressanta givet studiens ramar.

Ur såväl medie- som medborgarperspektiv har vallöften också stor betydelse. Det är viktigt för medborgarna att få konkreta förslag att ta ställning till, och eftersom stora delar av vår informationsinhämtning sker via medierna är det således viktigt hur löftena skildras.

Vidare finns en skillnad mellan hårda och mjuka vallöften. Till de hårda hör sådant som formuleras i termer av "vi ska" eller "vi lovar", medan ansatser som "vi borde" och "vi lovar att arbeta för..." hör till de mjuka.³⁶ Vilka löften som avges är ofta beroende på det rådande politiska läget. I fall med koalitionsstyre – som i Göteborg – tenderar partier att oftare avge mjuka vallöften, väl medvetna om att de behöver samarbeta med andra partier, och intar därför en mer försiktig hållning.³⁷ Av denna anledning faller båda löftestyperna inom ramen för vår undersökning.

Uttryck som "vi vill..." kan sägas höra hemma någonstans mittemellan hårt och mjukt. Mer specifikt kan "vill" uttrycka vad man från politiskt håll ämnar göra i en viss fråga, men inte nödvändigtvis talar om hur det ska gå till, vilka som omfattas, inom vilken tidsram etc. Här finns en distinktion mellan faktiska och potentiella löften. Ett löfte går från potentiellt till faktiskt om det beskriver vilka åtgärder som ska vidtas eller vilka målen är.³⁸ Användning av "vill" kan göras inom båda kategorierna, beroende på vad som följer efter "vill". I vår studie ser vi både till hur potentiella och faktiska löften skildras.

³³ Naurin (2009:30-31)

³⁴ Naurin (2009:64)

³⁵ Naurin (2009:51)

³⁶ Jfr. Kihlström (2010:16-18)

³⁷ Naurin (2009:52-53)

³⁸ Naurin (2009:51), Kihlström (2010:16-18)

Vi skiljer också på kommunala vallöften och de löften som inte berör kommunen eller som ligger utanför den kommunala kompetenskatalogen.³⁹ Områden som berör kommunal service, t.ex. sophantering, förskola, skola, äldreomsorg och socialtjänst, är frågor där kommunpolitiker har beslutanderätt och således kan göra utfästelser. Andra frågor som inte direkt berör den kommunala verksamheten hör därför inte till det som kan kallas kommunala vallöften. Det kan handla om sådant som berör kommunen men där villkoret för att kunna uppfylla löftet kräver behandling av riksdagen eller beslut av regeringen. Exempel på detta är frågor som kommunalt vårdnadsbidrag och trängselavgifter i Göteborg.⁴⁰

Val av studieobjekt

Vi har valt att studera den största kommunen i Västra Götaland, Göteborg. I den utvalda kommunen kommer vi sedan att välja den upplagemässigt största dagstidningen på orten. Regionen väljs dels för att den befinner sig i vår fysiska och mentala närhet, och dels för att det i Göteborg finns en stor dagstidning som rimligtvis innehåller tillräckligt mycket relevant material.

Valet av studieobjekt faller med andra ord på Göteborgs-Posten, med en upplaga på 216 300 ex/dag.⁴¹ Vi kommer att undersöka artiklar som är publicerade under den månad som föregår valdagen 2006. Avgränsningen i tid görs inte enbart av praktiska skäl, vi tror dessutom att en månad är en rimlig tid för att ge en tillfredsställande mängd material att analysera. Vanligtvis intensifieras valrörelsen under denna period och vi tror oss därför kunna finna tillräckligt antal artiklar som berör vallöften på kommunal nivå.

Som ingång i den kvalitativa textanalysen har vi, som nämnts, gjort en kvantitativ sammanställning av antalet artiklar inom respektive policyområde. Härigenom kan vi se vilka kategorier av vallöften som tagits upp i media. Genom den kvalitativa analysen kan vi sedan se på vilket sätt. Förhoppningen är bl.a. att utifrån ett demokrati- och mottagarperspektiv kunna dra slutsatser huruvida det via media går att skapa sig en bild av vad de olika politiska partierna lovar, så att jag som väljare kan göra ett val som överensstämmer med mina uppfattningar.

³⁹ Se Kommunallagen (1991:900), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Kommunallag-1991900_sfs-1991-900, för förteckning över kommunala ansvarsområden.

⁴⁰ Kihlström (2010:34)

⁴¹ www.ts.se

Datainsamling

Vi inledde denna del av arbetet med att på Kurs- och tidningsbiblioteket i Göteborg med hjälp av mikrofilm gå igenom samtliga exemplar av Göteborgs-Posten under perioden 2006-08-17 till och med 2006-09-17. Här noterade vi vilka artiklar som berörde vallöften i Göteborg. Efter detta tog vi hjälp av sökverket Retriever för att söka upp och ladda ner de aktuella artiklarna. För att förvissa oss om att vi inte missat någon artikel gjordes ytterligare sökningar på följande ord:

- vallöfte* OCH göteborg*⁴²
- val* OCH göteborg*
- löfte* OCH göteborg*
- lov* OCH göteborg*
- valmanifest OCH göteborg*
- alliansen OCH göteborg*
- socialdemokraterna⁴³ OCH göteborg*

Att identifiera artiklar med lokala vallöften har varit ett intensivt och intressant arbete. Utöver de artiklar vi analyserat har vi exempelvis funnit hur nationella vallöften skildrats med lokala exempel. I en artikel har GP tagit upp Socialdemokraternas löfte om höjd a-kassa och hur detta påverkar en arbetslös 23-årig göteborgare. Denna typ av artiklar har exkluderats i analysen då de inte innehåller något lokalt vallöfte.

Urval

De artiklar som presenteras har valts ut med tanke på att de i första hand ska inbegripa just *lokala vallöften*. Vad som därmed ges underordnad betydelse är artiklar som inte specifikt rör vallöften, utan snarare avhandlar valrörelsen i mer allmänna termer. Vi kommer dock att visa exempel även på sådant, i syfte att illustrera i vilken kontext och medialt klimat löfterna avgivits.

I de fall analysmaterialet är omfattande kan man göra testurval (sample),⁴⁴ t.ex. välja ut och analysera fyra dagar ur ett material som sträcker sig över ett år eller mer. Detta förfarande var inte nödvändigt i vårt fall. Istället har vi läst igenom samtliga artiklar under den valda perioden och därefter gjort ett urval baserat på relevans (innehållet i artikeln), teori, syfte och frågeställningar. Detta skapade en *bruttogrupp* och en *nettogrupp* av artiklar. Det betyder att vi vid en första genomgång fann fler artiklar att analysera än uppgiftens ramar medger; dessa artiklar ingår i den s.k. bruttogruppen, vilkas antal redovisas i tabell 1.

⁴² Asterisken används för att inkludera t.ex. vallöften och göteborgare, dvs. ord som börjar med "val" osv.

⁴³ Sökning gjordes på samtliga politiska partier med representation i kommunfullmäktige 2002-2006.

⁴⁴ Altheide (1996:19-20)

Artiklarna i denna grupp motsvarar de flesta, eller alla, av de kriterier vi satt upp för att artikeln ska kvalificera sig för analys. För att sedan få ett för oss hanterbart antal artiklar att analysera skapades en nettogrupp, alltså de artiklar vi till slut valde att analysera. På detta sätt tror vi oss kunna finna den spännvidd och de mönster och variationer vi eftersöker.

Något eller några vallöften kan ha bevakats av GP tidigare än under den tidsperiod vi valt. Det medför i så fall att de inte kommer att vara en del av underlaget till denna studie.

Tolkning av materialet

För att kunna fånga in våra frågeställningar på ett adekvat sätt upprättade vi ett protokoll med frågor att ställa till de texter vi valt att analysera. Protokollet utgör en viktig komponent i det systematiska arbetssätt som förordas i ECA-metoden. Protokollfrågorna har hjälpt oss att tolka texterna och samtidigt underlättat en indelning av de olika frågeställningarna i teman, vilka belyses med exempel och citat ur de olika artiklarna.

Under den första frågeställningen, Skildring av vallöften, återfinns protokollfrågorna:

- Hur presenteras vallöftet? Är artikeln neutral, speglade eller kritisk?
- Är vallöftet hårt eller mjukt?
- Är löftet uppfyllbart på kommunal nivå?
- Får representanter från andra partier, eller andra personer, uttala sig?
- Belyses frågan med exempel?

Den andra frågeställningen handlar om att se huruvida artikeln belyser utvärdering (enligt sanktionsmodellen) eller framåtsträvan (enligt mandatmodellen). Frågorna i protokollet under denna frågeställning är:

- Hänger man upp löftet/artikeln på tidigare löften?
- Hänger man upp löftet/artikeln på tidigare realpolitik?

I den tredje frågeställningen vill vi se hur tidningen skildrar konflikt eller samförstånd, både inom och mellan partier, men även inom och mellan block. Vi vill också undersöka om bilden som förmedlas är att politiker bryter sina tidigare löften. Protokollfrågorna är därför dessa:

- Belyses konflikt/samförstånd? Inom/mellan partier? Inom/mellan block?
- Skuldbeläggs någon part?
- Ges det en bild av att politiker inte håller vad de lovar?

Studiens normativa utgångspunkt

När man ska analysera mediernas prestationer finns ett antal ställningstaganden som kan avgöra på vilket sätt man väljer att se till innehållet i medierna. En utgångspunkt kan vara att publiken i första hand använder medierna till förströelse och underhållning. En annan syn kan vara att publiken genom medierna söker bekräfta befintliga uppfattningar. Oavsett hur man väljer att se på mediernas roll blir synsättet i någon mån präglad av en normativ ståndpunkt. Vår syn på medierna i denna studie är, som vi berört tidigare, att de bör svara upp mot demokratiska aspekter av vårt representativa styrelseskick. I SOU 2000:1 kan vi läsa om medierna: "[...] spelar de en viktig roll för åsiktsbildning och fri debatt. De utgör en hörnsten i ett fritt och öppet samhälle. De bidrar också till att göra politiken synlig och åtkomlig." Och vidare: "Ju fler medier och ju ihärdigare de granskar politiken, desto bättre för folkstyrelsen." Vi ser således medierna som en viktig del av vår demokrati och vi tillskriver dem därför ett ansvar. På samma sätt som teorier och andra förhållningssätt helt naturligt avgränsar en studie kan vårt normativa ställningstagande innebära vissa begränsningar. Vi anser emellertid att någon form av ställningstagande är nödvändigt för att på ett givande sätt kunna diskutera resultaten och sätta dem i en kontext.

Reliabilitet och validitet

Vi anser att den breda sökning som gjorts har hjälpt oss att fånga in samtliga relevanta artiklar för studien. Den första sökningen på mikrofilm gav en detaljstudie av samtliga artiklar som rör lokala vallöften i Göteborg publicerade i Göteborgs-Posten. Den andra sökningen gjordes av två skäl. Dels för att få tag i de artiklar vi funnit via mikrofilm och dels för att försäkra oss om att vi inte missat några relevanta artiklar i vår mikrofilmssökning. Vi fann då inget tidigare okänt material. Vi menar därför att vår studie har god reliabilitet.⁴⁵

Utifrån de frågeställningar vi ställt upp skapade vi ett protokoll med frågor som syftar till att fånga upp våra frågeställningar. Vi testade sedan protokollfrågorna mot tre utvalda artiklar för att säkerställa frågornas relevans och användbarhet samt att de på ett tillfredsställande sätt täckte in våra frågeställningar. Detta gjordes för att bekräfta att vi undersöker det vi ämnar undersöka. Vi fann att protokollfrågorna svarade upp mot våra önskemål. Därefter analyserade vi de artiklar vi valt ut. Vi anser därför att studien har god validitet,⁴⁶ då resultat och analys svarar mot våra frågeställningar.

⁴⁵ Esaiasson et al. (2012:63-64)

⁴⁶ Esaiasson et al. (2012:57-65)

8. Resultat och analys

Vi kommer att i samband med presentationen av resultaten också väva in vår analys. Huvuddelen av analysen är emellertid placerad efter citaten. Detta för att underlätta läsning och förståelse. Av samma skäl har vi delat in resultat och analys i tre olika teman som belyses med exempel. En sammanfattning följer dessutom varje tema.

Antalet vallöften

Meningen med att först genomföra en enklare typ av kvantitativ undersökning, som vi gör här, är att få en överblick över hur många artiklar som berörde lokala vallöften samt att därefter kunna göra relevanta kategoriindelningar. Detta för att kunna ställa antalet avgivna löften mot antalet artiklar som berör lokala vallöften. Vi upplevde att detta arbetssätt förenklade processen inför den kvalitativa textanalysen, då vi fick svar på hur omfattande materialet var och vilka ämnesområden artiklarna belyste.

När vi ansåg att vi hittat allt relevant material gjorde vi en kategorisering i policyområden enligt den indelning Kihlström använt.⁴⁷ På detta sätt får vi en bild av inom vilka områden löften avgivits, och fördelningen mellan de olika områdena. Observera att Kihlström inte har studerat antalet löften på *partinivå*. Istället redovisas det totala antalet löften inom respektive *policyområde*. Sociala frågor, utbildning och infrastruktur är områden som kommunen ålagts av staten att handha, och kan sägas vara av stor samhällslig vikt eftersom de på ett eller annat sätt berör alla medborgare. Det är också inom dessa områden de flesta av löfterna avgivits.⁴⁸

⁴⁷ Kihlström (2010:18-20)

⁴⁸ Kihlström (2010:28)

Tabellen avser vallöften avgivna av politiska partier i Göteborg respektive artiklar publicerade i Göteborgs-Posten.

Policyområde	Antal löften⁴⁹	Antal artiklar
Arbetsmarknadsåtgärder/arbetsfrågor/jobbpolitik	61	6
Demokratifrågor/kommunalt ägande	34	4
Ekonomi/skatter/avgifter	41	1
Fritid och kultur/turism	68	1
Infrastruktur	136	6
Miljöfrågor	54	1
Social välfärd	136	15
Utbildning	95	4
Övriga frågor	0	7
Totalt antal löften	625	45

Tabell 1. *Förekomsten av avgivna vallöften respektive artiklar indelat efter policyområde. Kihlström redovisar andelen vallöften i procent. Siffrorna är därför omräknade för att kunna ange antalet löften.*

Utöver policyområdena ovan finns hos Kihlström också "EU-frågor", "Kollektivtrafik", "Migration/integrationsfrågor", "Näringslivsfrågor", "Rättssäkerhet/trygghet" och "Utrikespolitik". Inom dessa har vi emellertid, av mer eller mindre naturliga skäl (exempelvis att de hör hemma i den nationella eller utrikespolitiska kontexten), inte funnit något relevant material och de är därför inte inkluderade i tabellen. Kihlström har identifierat 680 vallöften totalt. Av dessa 680 passar 625 in i de policyområden vi funnit artiklar inom. Under kategorin "Övriga frågor" har vi, utöver de frågor som inte passar in i någon av kategorierna ovan, inkluderat artiklar som kan passa in i flera av kategorierna. Det gör att vi funnit relativt mycket material som kan inkluderas i denna kategori. Noteras bör därför att vår definition av "Övriga frågor" är bredare än Kihlströms. Vidare kan artiklar som rör kollektivtrafik, i vår studie, återfinnas under rubriken "Infrastruktur".

Sammanlagt hittade vi 45 artiklar som avhandlar kommunala vallöften, såväl mjuka som hårda. Summan inkluderar utöver nyhetsartiklar även ledare, notiser och debattartiklar. Insändare har exkluderats då denna plats i tidningen inte främst används för partipolitisk opinionsbildning eller journalistisk bevakning, utan av privatpersoner för att uttrycka sina åsikter. Artikeln kan vara skriven under pseudonym och man avstår i regel från att redovisa källor. Sammantaget anser vi att tillförlitligheten hos skribenterna därmed kan variera kraftigt, och risken för osaklighet kan vara stor.

⁴⁹ Kihlström (2010:30)

Vi ser en klar övervikt för artiklar inom det sociala området. Detta rimmar tämligen väl med Kihlströms studie, i vilken det framkommer att de flesta löftena som avgetts av partier med representation i Göteborgs kommunfullmäktige rör sociala frågor och infrastruktur, och därefter utbildning. Antalet artiklar som rör infrastruktur och utbildning är däremot betydligt färre, och här finns alltså en diskrepans mellan de avgivna löftena och medias rapportering. Måhända beror detta på att sociala frågor lättare kan exemplifieras, är mer känsloladdade och lättare att hitta negativa aspekter kring, vilket i så fall skulle göra dem mer nyhetsmässiga.

Den näst största kategorin i vår studie är övriga frågor. Det faller sig naturligt då det i denna kategori kan finnas många olika frågor i samma artikel. Som exempel kan nämnas en debattartikel av Göran Johansson (S) där han presenterar Socialdemokraternas viljor och målsättningar inom områden som t.ex. barn- och äldreomsorg och integrations- och bostadspolitik.

Eftersom vi inte har studerat partiprogram eller valmanifest kan vi inte dra några slutsatser om hur mediebildens ser ut i förhållande till hur löftet formulerats. Vad vi ser är i vilken mån avgivna löften inom olika policyområden renderat medial uppmärksamhet.

Kvalitativ textanalys

För att tydliggöra processen och ge struktur åt materialet har vi delat in den här delen av resultatkapitlet i tre teman; *Skildring av vallöften, Dåtid och framtid* och *Konflikt eller samförstånd*. En del artiklar kan passa in under flera teman, men vi väljer att presentera exemplen under det tema som lyser starkast i respektive artikel. Det tål att poängteras att det övergripande temat är Skildring av vallöften. Exemplen som presenteras har valts ut därför att de på olika sätt belyser intressanta aspekter av vallöftesbevakningen, och på så vis önskar vi skapa en bredd. Gemensamt är att de svarar mot våra frågeställningar, och även kan förankras i vårt teoretiska ramverk.

Tema 1. Skildring av vallöften: Spegling? Granskning? Vem talar?

Under det första temat är vi ute efter att se på vilket sätt vallöften presenterats i GP. Detta tema är brett och kan innefatta många olika aspekter av vallöftesbevakningen. Det kan handla om att fler än en part får komma till tals, om man är källkritisk eller om artikeln till sin natur främst är granskande eller förmedlande.

Exempel 1 – Speglande journalistik, löften utan förklaring

I en artikel med rubriken "Alliansen utlovar fler valmöjligheter" refereras till en rapport som representanter för Alliansen presenterat:

Enligt rapporten skulle kostnaderna sjunka med 20 procent utan att kvalitén blev sämre om privata intressen fick spela på samma planhalva och med lika villkor som kommunen. – 80% av den kommunala verksamheten går att konkurrensutsätta, säger Eva Flyborg, fp.

Nyheter, GP, 2006-08-17

I artikeln berättas inget närmare om innehållet i rapporten, eller vem författaren är. Alliansen anser att konkurrensutsättningen "gagnar göteborgarna" på så vis att konkurrens leder till större valfrihet inom skola, hemtjänst samt barn- och äldreomsorg. Artikeln är skriven på ett sådant sätt att det tydligt framgår att det är Alliansens ståndpunkter som framförs och inte tidningens, men det ges inte plats för andra uppfattningar. Vi kan med andra ord konstatera att Alliansens företrädare i det här sammanhanget får stå oemotsagda; det blir en spegling av deras åsikter, och resonemang kring löftenas eventuella baksidor saknas. Kritik gentemot de rödgröna kan också sägas framträda i artikeln, dock ytterst subtilt; man kritiserar nuvarande driftsformer och menar att dessa är ekonomiskt ineffektiva, utan att nämna sina politiska motståndare.

Vi kan å ena sidan se att bilden tidningen ger är saklig så till vida att den knappast ger en falsk eller förskönande bild av Alliansens ambitioner, men att den å andra sidan är något endimensionell och begränsad. Väljarna kan ta ställning till "ökad valfrihet" genom den här typen av artiklar, men frågan är hur lätt det är att förstå vad det egentligen är man tar ställning till. Vad betyder det konkret för mig om valfriheten ökar? Finns det några nackdelar med det som kallas ökad valfrihet? När konkretion och tydlighet saknas lämnas tolkningen till läsaren, men frågan är då om den tolkning som läsaren gör är den som avses. Resonemang kring förslagen, och dess djupare innebörd, hade kunnat få en plats här. Det hade kunnat stärka bilden av Alliansen som ett politiskt alternativ med självinsikt och välgrundade förslag. Det faktum att löftet om ökad valfrihet är ett hårt löfte skulle kunna bidra till bilden av Alliansen som handlingskraftig, även om innebörden av löftet inte är glasklar. Vi menar att medborgarna har rätt att få en tydlig bild av vad löftet innebär, varför man avger löftet, vilka konsekvenserna är och vilka politiska alternativ som står till buds. Detta för att kunna skapa sig en så god bild som möjligt av likheter och skillnader mellan de olika partierna och utifrån det göra aktiva och genomtänkta val. Som väljare är man inte per automatik hjälpt av en speglade presentation, om inte förslagen ställs i relation till något annat. Om politiker, som i detta fall, får stå oemotsagda försvåras möjligheten att få ta del av en nyanserad bild man som medborgare har rätt till. Medier spelar en stor roll i fråga om informationsinhämtning och har därför, menar vi, ett särskilt ansvar för att rapporteringen är mångsidig.

Artikeln är ett bra exempel på det Nygren (2004) lyfter fram; journalister på lokaltidningar är passiva och "nöjer sig med att citera olika företrädare, istället för att själv undersöka fakta". Bilden blir att journalister följer, snarare än bevakar, politiska utspel och presskonferenser i valrörelsen. Detta kan ställas i relation till att den lokala tidningen i hög grad påverkar det medborgarna uppfattar som viktiga frågor.⁵⁰ Här spelar också dagordningsteorin in; man kan anta att människor bildar sig uppfattningar om privatiseringar genom medial uppmärksamhet, men det är svårt att säga *vilka*. Den berättigade frågan är om jag som väljare kan förstå vad de olika politiska förslagen innebär när man talar i otydliga termer och utan planer för hur förslagen ska förverkligas, och vad det i så fall innebär för mig. Journalisten hade här kunnat hjälpa läsaren genom att bringa klarhet i frågan, istället för att passivt presentera det som sägs. Det faktum att GP är enda dagstidning på orten har eventuellt betydelse för artikelns utformning.⁵¹ Kanske saknas, av tidsmässiga eller andra skäl, möjlighet till fördjupning. Då uppkommer emellertid frågan om vilken tidningens funktion är och hur man ser på sin egen roll.

⁵⁰ Se t.ex. Nygren (2004:310), Johansson (1998:15)

⁵¹ Jfr. Nygren (2004:312)

Anser man att det räcker att förmedla politikernas budskap utan att ifrågasätta?
Oavsett orsak ser vi svårigheter med att få förståelse för förslag som inte beskrivs närmare.

Exempel 2 – Skyll på dig själv! Interna konflikter med mjuka löften i bakgrunden

Även mjuka vallöften förekommer i de artiklar vi studerat. Rubriken på en artikel som handlar om Vänsterpartiet lyder: "De lovar slåss för 10 000 nya offentliga jobb i Göteborg". Rubriken avslöjar att det handlar om ett mjukt vallöfte, närmast en strävan snarare än ett löfte. Att man "lovar slåss för" kan vara ett uttryck för att Vänsterpartiet vet att man måste samarbeta med andra och därmed får svårt att fullt ut få gehör för sin egen politik.⁵² Vi får känslan av att artikeln är skriven mer som ett samtal med representanter för Vänsterpartiet än att huvudfokus ligger på vallöften. Exempel på detta är att partiföreträdarna använder uttryck som "brinner för", "intresserad av" och "borde ha". Detta kan naturligtvis förklaras av insikten om att man inte kommer att uppnå egen majoritet, men att man ändå vill framstå som handlingskraftiga. Vad vi finner särskilt intressant i denna artikel är att den kritik som framförs får komma från intervjupersonerna själva:

De senaste mandatperioderna har vänsterpartiet haft majoritet med s och mp i Göteborg. Trots det ser Mats Pilhem [...] stora brister i kommunens personalpolitik. Framförallt är han kritisk till att det fortfarande finns så många timvikarier och ofrivilliga deltidare kvar.

Nyheter, GP, 2006-09-04

Partiet framställs som medansvarigt till de brister och problem som de själva får lyfta fram. De är således inte nöjda med den förda politiken, och Mats Pilhem ser det som en "spännande utmaning" att förbättra kommunens personalpolitik. Detta trots att partiet utgör en del av den styrande majoriteten. Frågan om varför Vänsterpartiet väljer att samarbeta med Socialdemokraterna, trots att de inte får gehör för sina hjärtefrågor, hade kunnat väckas här. Kan det handla om att man ser resultatet av S, V och MP:s realpolitik som ett bättre alternativ än att stå utanför samarbetet och på det sättet öppna dörrar för andra politiska sammansättningar i kommunen?

⁵² Jfr. Kihlström (2010:17)

I egenskap av samarbetspart i den styrande majoriteten har Vänsterpartiet bidragit till den nuvarande situationen och är det är alltså Mats Pilhem själv som får komma med kritik. Vi noterar också att man berättar om stridigheter inom partiet, något som inte förekommer i övriga analyserade artiklar.

De senaste årens interna stridigheter och avhopp har gjort dem extra angelägna om att i stället framhålla det goda debattklimatet i partidistriktet i Göteborg. – Det är viktigt att visa väljarna att vi är ett brett vänsterparti.

Nyheter, GP, 2006-09-04

Att lyfta konflikter passar nyhetsvärderingens principer. Här låter man dessutom dem det handlar om stå för självrannsakan och kritik, vilket tillför en dimension; det finns en spänning mellan att vara ett valbart alternativ och interna konflikter. Tidningen utvecklar konfliktfrågan med att låta oss förstå att konflikterna tillhör dåtiden, vilket citatet ovan visar. Det finns anledning att tro att Vänsterpartiet, liksom övriga partier, vill tona ner intern osämja för att verka trovärdiga och handlingskraftiga i väljarnas ögon och därmed framstå som ett attraktivt alternativ.

Vad vi ser är alltså en neutral förmedling så till vida att journalisten intar en passiv roll. Dock väljer artikelförfattaren att tala om tidigare interna konflikter, vilket skulle kunna uppfattas som mindre neutralt. Det är svårt att säga hur människor tolkar detta. Ser man i första hand ett ambitiöst och framåtsträvande parti som lämnat stridigheterna bakom sig, eller ser man ett politiskt alternativ präglad av splittring och svårigheter att göra sin röst hörd gentemot samarbetspartierna? Möjligen är befintliga sympatier för, eller motstånd mot, partiet i fråga en bidragande faktor till vilken bild man får av artikeln. Benägenheten att rösta på ett parti som framstår som oenigt, trots att man säger att man numera är överens, kan vara liten. Om man däremot ser ett parti som övervunnit en konflikt kanske effekten blir den omvända. Det är hur som helst intressant att resonera kring *varför* man väljer att tala om konflikterna överhuvudtaget. Som väljare har man givetvis rätt att få information om stridigheter inom partier, som en del i "beslutsunderlaget" inför valdagen, men här väcks frågan om varför en gammal konflikt tillåts ta en sådan plats och vilken funktion detta kan tänkas ha. Är läsaren betjänt av denna information? Svaret kan vara, som diskuterats, både ja och nej.

Vi anser att mer plats kunde givits själva vallöften. Hur skapas t.ex. 10 000 nya offentliga jobb i Göteborg? Varför är det viktigt? Inom vilka områden behövs de nya jobben bäst? Hur ska förslaget finansieras? Detta ges inget utrymme i artikeln. Man skriver att de nya jobben behövs mot bakgrund av tidigare nedskärningar inom t.ex. ungdomsverksamhet, men resonemangen hade kunnat ta större plats,

för att ge läsarna, dvs. väljarna, en tydligare bild av partiets *politik* för att utifrån det kunna skapa sig en välgrundad uppfattning. Det blir i slutändan en demokratisk fråga eftersom medierna har en betydande roll i den representativa demokratin, förutsatt att man förväntar sig upplysta medborgare som gör väl övervägda val. Om detta ansvar nedprioriteras eller åsidosätts finns skäl att ifrågasätta mediernas roll som källa till information. En tidning som GP borde vara medveten om sin betydelse i denna fråga och agera därefter. Vi ställer oss frågande inför det faktum att vi inte kan få reda på hur förslagen är tänkta att förverkligas. Journalisten lämnar läsarna i ovisshet, något som känns onödigt givet att vi genom tidningen ska kunna få en bild av hur Vänsterpartiet tänkt sig framtiden.

Har det någon betydelse för väljaren om ett vallöfte är hårt eller mjukt? I många fall kan det upplevas som en hårfin skillnad mellan dessa båda löftesansatser. Att "arbeta för" eller "ha som målsättning" kan nog upplevas som tydligt men att säga att man "vill" eller "lovar" något uppfattas troligen av de flesta som en starkare formulering. Att politiker ändå väljer att uttrycka sig på detta vis kan höra ihop med att de ofta befinner sig i koalition med andra partier, som de då måste ta hänsyn till. Detta gäller kanske i än större utsträckning i den kommunala kontexten än på nationell nivå. I Sveriges 290 kommuner finns ett flertal exempel på "oheliga" allianser mellan t.ex. moderater och socialdemokrater. Som litet parti blir det därför problematiskt att lova saker som blir svårare att hålla, än för ett större parti eller ett parti med egen majoritet. Måhända kan det också handla om trovärdighet. En mer försiktig hållning kan ha att göra med att man vill framstå som tillförlitlig och därför inte gör utfästelser som sedan följs av en svekdebatt, om de inte uppfylls till fullo. Nackdelen med att ge mjuka löften kan vara att man uppfattas som otydlig med vad man faktiskt ämnar göra den kommande mandatperioden, och därför inte framstår som ett tydligt alternativ. Fördelen kan vara att man upplevs som ansvarstagande och realistisk. Ett tänkbart scenario är att man säger att man kommer att genomföra vissa förändringar "om ekonomin tillåter".

Exempel 3 – Flera får komma till tals, men vad säger de egentligen?

De artiklar som valts ut är publicerade från en månad innan valdagen fram till själva valdagen den 17 september 2006. Detta har visat sig inte bara vara en teoretisk och praktisk avgränsning utan också empiriskt hållbar; valrörelsen intensifieras den sista månaden före ett val, och detta gäller också medias bevakning. Ett tecken på detta framkommer i en artikel som handlar om att Göran Johansson (S) är i Angered för att inviga Socialdemokraternas valstuga och valtala. Rubriken lyder "Johansson vallovar s-satsningar i Angered". Vid en första anblick finns inget som sticker ut nämnvärt, men vid en noggrannare läsning tonar en annan bild fram.

Johansson talar om vikten av att behålla de kommunala bostadsföretagen och om att förbättra förortens rykte och han utlovar ishall, simhall och byggklara tomter. Så långt inget ovanligt. Det som däremot framkommer i artikeln är en förtäckt kritik mot såväl löftena som mot Johansson som person. Ingressen lyder:

[...] var Göran Johanssons vallöften för att locka till sig Angeredsbornas röster när valstugan invigdes i går. Moderaterna i grannstugan tyckte det mesta var gammal skåpmat.

Nyheter, GP, 2006-08-20

Redan i inledningen av artikeln sätts tonen. Vi får reda på att det Göran Johansson säger egentligen inte är något nytt, det är gamla löften som Moderaterna anser inte vara infriade. Det väsentliga är inte att det är Moderaterna som tycker så, det intressanta är att det överhuvudtaget skildras i artikeln. Kritiken är dock inte kompakt:

*Efteråt påpekade de (Moderaterna, förf. anm.) att det inte finns någon meningsskiljaktighet om de idrottslöften Johansson kom med.
– Det vi diskuterar nu är var vi ska placera simhallen, sade Roger Björn (m) [...]*

Nyheter, GP, 2006-08-20

Uppenbarligen är man överens i flera frågor. Vi noterar dock från ingressen att "det mesta var gammal skåpmat". Det visar sig att det endast var *en* av frågorna som avsågs; de byggklara företagstomterna:

*[...] löftet att ordna byggklara företagstomter suckade man åt.
– Det har han haft 12 år på sig att göra och inte gjort det, var kommunalrådet Jan Hallbergs (m) syrliga kommentar.*

Nyheter, GP, 2006-08-20

I artikeln framkommer att det inte föreligger någon meningsskiljaktighet mellan socialdemokrater och moderater kring de idrottsrelaterade löftena, istället gäller saken de aktuella tomterna. Verkligheten är därför en annan än vad ingressen ger sken av. Vad journalisten avser när han skriver att "det mesta" är gammal skåpmat framgår inte. Man väljer alltså att fokusera på konflikten partierna emellan, trots att samförståndsnivån förefaller vara högre än konfliktnivån. Det kan nämnas att i de artiklar som behandlar Alliansen har vi inte funnit någon motsvarighet i form av kritik med värdeladdade ord från de politiska motståndarna.

Värt att notera är att Hallberg använder ordet "han" istället för "de". Det blir alltså Göran Johansson som skuldbeläggs i högre grad än hans parti.

Om ordvalet är en slump eller ett medvetet val från Hallbergs sida – eller tidningens – kan vi inte veta säkert. Måhända är det ett uttryck för lokalpolitikens natur; att politiken är intimt förknippad med den "starke mannen" och att det därmed är han som ställs till svars. Särskilt giltigt är detta i Göteborg, där Göran Johansson många gånger framställts som stadens starke man. Det skulle också kunna vara ett försök från Hallbergs sida att på ett subtilt sätt skapa misstro mot Johansson som person, vilket i sin tur kan verka negativt för partiet.

Vår bedömning är att den här typen av artiklar kan bidra till att förstärka politikerföraktet, då man ger en bild av att politiker är slarviga med att hålla vad de lovar. Naturligtvis ser väljarna inte enbart mediebilderna, utan också realpolitiska resultat, men eftersom medier otvetydigt påverkar människors uppfattningar kan vi inte utesluta att man genom att reproducera felaktiga eller ofullständiga bilder av verkligheten späder på misstron mot politiker. Politiker bidrar i viss utsträckning själva till detta, i de fall de ägnar sig åt att kritisera varandra istället för att fokusera på sakfrågor. Frågan är dock vilket intresse medierna har av att förstärka denna bild. Främst handlar det kanske inte nödvändigtvis om att medvetet framställa politiker i dåliga dager. Vi finner det mer troligt att svaret står att finna i nyhetsvärdering och medielogik. Definitionerna av dessa begrepp är inte solklara⁵³ men enkelt uttryckt – i detta sammanhang – handlar nyhetsvärdering om att det är mer intressant att lyfta konflikter och undantag och göra dramaturgiska tillspetsningar. Dessutom är negativa nyheter ofta mer slagkraftiga än positiva. Det kan således handla om dramatisering som verktyg för att fånga publikens intresse. I en politisk kontext finns emellertid anledning att ifrågasätta om denna typ av dramaturgi hjälper läsaren att ta ställning till olika politiska alternativ eller om det snarare underblåser bilden av politiken som en arena för pajkastning. I vår konklusion lutar vi åt det senare. När GP redan i ingressen gör klart för läsaren att de löften Johansson talar om uppfattas som "gammal skåpmat", låt vara att det är Moderaternas åsikt, anser vi att man inte tar sitt ansvar gentemot läsaren. En första känsla kan vara: "Varför ska jag läsa vidare om det som presenteras inte är nytt?" Vid närmare eftertanke kan det vara så att artikeln späder på bilden av politiker som oansvariga eller att den allmänna uppfattningen blir att de inte håller vad de lovar. Detta kan kontrasteras mot att man faktiskt låter flera åsikter komma till tals och att det i sig kan vara livgivande åt debatten. Här framställs det dock inte som en debatt utan något man suckar åt hos de politiska motståndarna, trots att kontentan är att man faktiskt är överens, ett faktum som GP inte vinnlägger sig om att belysa.

⁵³ Se t.ex. Johansson (2004:237)

Denna typ av skildring skulle kunna medföra att medborgarnas intresse för samhällsfrågor minskar, vilket i sin tur kan resultera i missnöjesröstande eller att man helt avstår från att rösta. Om så blir fallet försämras den politiska legitimiteten, vilket på sikt kan innebära problem för den representativa demokratin.

Vi ser också en, medveten eller omedveten, okritisk hållning från journalistens sida till såväl källor som till sitt eget material. Följden blir att man förmedlar en skev bild av verkligheten och åtminstone i någon mening förleder läsaren. Detta menar vi är allvarligt. Som medborgare har man ett behov av en balanserad bild av verkligheten. Om kraft läggs på en icke-existerande konflikt leds fokus bort från vallöftena, vilket försvårar åsiktsbildning utifrån sakliga argument. Om man dessutom som väljare exempelvis söker svar på vilka konsekvenser ett vallöfte får bidrar inte denna typ av artiklar till att bringa klarhet.

En förklaring till artikelns utformning kan även finnas i det som kallas medielogik, det vill säga t.ex. hur medieföretaget är organiserat, redaktionens arbetssätt och journalisternas arbetsvillkor.⁵⁴ Det finns ytterligare en aspekt som kan sättas i direkt relation till GP, nämligen att mångfalden minskar på många orter när tidningar läggs ner.⁵⁵ Sedan år 2000, då tidningen Arbetet lades ner, har GP varit den enda dagstidningen i Göteborg och det är tänkbart att detta haft effekt på rutiner och arbetsbelastning. En annan möjlig bidragande orsaksförklaring är att många journalister har en liknande utbildningsbakgrund. Oavsett orsak blir läsaren lidande i så måtto att saklig framställning av vallöftena, och dess konsekvenser, uteblir vilket resulterar i en förenklad och kontrastlös bild av politiker som hellre ägnar sig åt smutskastning än att försöka lösa samhällsfrågor. Vi menar att medier som bidrar till att undergräva politikernas förtroende hos allmänheten också är påfrestande för demokratin, och på lång sikt kan bidra till att försvaga den. Med detta sagt har naturligtvis politikerna själva ett ansvar genom att agera måttfullt och balanserat, väl medvetna om att deras uttalanden kommer att tas upp av media.

Exempel 4 – Löften som inte kan hållas, journalistik utan kritik

Sociala frågor är tacksamma ur journalistens perspektiv; det är lätt att hitta känslomässiga vinklar i ämnet som sådant, och de berör alla människor – åtminstone någon gång i livet. Det blir därmed också lätt att skapa personifiering i form av människor som drabbas, vilket skapar medkänsla hos läsaren. Det kan handla om allt från barn på förskola till patienter i äldrevården. Dessa frågor tas också ofta upp i lokal media.⁵⁶

⁵⁴ Jfr. Johansson (2004:229), Nygren (2004:301), Strömbäck (2004:283)

⁵⁵ Nygren (2004:312)

⁵⁶ Johansson (1998:66-68)

Det sociala området är något som Kristdemokraterna profilerat sig inom. Detta framkommer i en artikel då Carina Liljesand (KD) talar om vårdnadsbidrag:

– Småbarnsfamiljer måste trixa för att få ihop vardagen. Om man själv vill vara hemma under barnets tre första år förstår jag inte varför man inte ska få det, säger hon.

Nyheter, GP, 2006-08-31

Uttalandet följs inte upp med frågor eller resonemang, istället skriver tidningen att "Kristdemokraterna vill införa kommunalt vårdnadsbidrag till dem som stannar hemma med små barn", och:

[...] bredda urvalet av möjligheter för den som vill lösa barnomsorgen på annat sätt än förskola [...] Alternativen behövs för att familjerna ska kunna välja vad som passar dem bäst.

Nyheter, GP, 2006-08-31

Vi har identifierat två speciellt intressanta aspekter av denna artikel. Det första är frånvaron av diskussion kring vårdnadsbidraget som sådant: Hur stort är det och, därmed, vilka kommer kunna ta del av det? Vilka är fördelarna och nackdelarna? Huvudfrågan handlar primärt kanske inte om att vilja eller inte vilja vara hemma med barnet de första åren, utan vilka som med hjälp av vårdnadsbidrag har möjlighet att vara det. Det finns betydande problem med den avsaknad av kritisk granskning, eller åtminstone följdfrågor som kan belysa fler aspekter, vi ser här. Eftersom det i artikeln inte framgår vad löftet innebär i praktiken krävs att man har en förförståelse för vårdnadsbidraget. Konsekvensen blir annars att jag som läsare snarast lämnas med fler frågor än innan jag läste artikeln. En sympatisör av Kristdemokraternas politik upplever kanske inte detta som något problem. För övriga läsare blir det däremot svårare och man hänvisas således till andra källor för att få reda på mer om vårdnadsbidraget. Som GP-läsare kan man ställa sig berättigade frågor om varför man inte redovisar fler sidor av löftet och varför jag tvingas söka mig till andra källor för att få mer information. Utelämnande av fakta kring ett vallöfte, som sker i detta fall, gör det svårt för väljaren att bilda sig en uppfattning i sakfrågan. På frågan om medierna kan bidra till att jag som väljare kan skaffa mig tillräckliga kunskaper för att göra ett väl övervägt val blir svaret i detta fall: Nej, knappast.

Den andra aspekten är det faktum att löftet om kommunalt vårdnadsbidrag vid denna tidpunkt inte var uppfyllbart på kommunal nivå.⁵⁷ Att Carina Liljesand inte känner till detta är uppseendeväckande. GP skriver således om ett vallöfte som är omöjligt att hålla. Vad detta beror på kan vi bara spekulera i. Antingen har journalisten inte heller kunskap i frågan, vilket i så fall är anmärkningsvärt då journalister rimligtvis bör skaffa sig tillräcklig kunskap i de frågor de bevakar, eller så har journalisten inte reflekterat kring huruvida löftet är uppfyllbart eller ej – vilket i så fall också är anmärkningsvärt. En tredje möjlighet är att journalisten har kunskapen men väljer att avstå från att redovisa den. Detta är måhända mindre troligt, men om så är fallet bidrar journalisten otvivelaktigt till att medvetet förleda läsarna. Varför är det då ett problem att man inte avhandlar frågan om löftets genomförbarhet? När vi som medborgare bildar våra uppfattningar utifrån en ofullständig bild av verkligheten kan resultatet bli att vi röstar på ett politiskt alternativ vi inte har tillräcklig kunskap om. Om det senare visar sig att vallöftet inte infriats kan missnöje uppstå, och kanske väljer man då ett annat politiskt alternativ även om man i grunden sympatiserar med det aktuella partiet. Det är naturligtvis problematiskt att ge löften man inte kan hålla, oavsett vem som avger det. Det riskerar att skapa trovärdighets- och legitimitetsproblem för politiker och partier. Ett demokratiskt problem med detta är, givet att vi utgår från att väljarna ska kunna göra medvetna och aktiva val, att de inte får ta del av en korrekt verklighetsbeskrivning.

Sammanfattning

Typiskt för de artiklar vi valt ut är att de har en speglande ton. Med detta menar vi att kritik och resonemang får stå tillbaka för en mer presenterande framställning. Vi ser att artikelförfattarna har en neutral hållning och ställer få eller inga frågor eller resonerar kring partiernas löften och uttalanden. Trenden är vidare att andra inte får komma till tals, varken politiska motståndare eller experter. Vår uppfattning är att denna brist på reflektion från tidningens sida spelar roll för förståelsen för vallöftet. Det är svårt att bilda sig adekvata uppfattningar om vallöftenas betydelse i vardagen och därmed blir det också problematiskt att finna en faktisk åsiktsöverensstämmelse. Vid denna typ av speglande journalistik blir det extra viktigt för politikerna att vara tydliga och konkreta när de presenterar sin politik. Å andra sidan kan inte politikerna bära hela ansvaret för denna otydlighet. Vi anser att mediernas roll är sådan att diskussion och förklaringar borde vara en naturlig del av rapporteringen, oavsett hur en politiker uttrycker sig. Ett förslag om avskaffandet av hyresrätter till förmån för ombildning till bostadsrätt kan t.ex. framstå som ett attraktivt förslag, förutsatt att man vill äga sin bostad. Men vad betyder förslaget för mig? Om det i praktiken visar sig medföra höjd hyra eller liknande kanske min inställning blir en annan. Detta för oss in på nästa tema.

⁵⁷ Kihlström (2010:34)

Tema 2. Dåtids och framtid: Gammalt groll eller nya löften?

Temat tar sin utgångspunkt i mandat- och sanktionsmodellerna. Vi vill här titta närmare på hur GP förhåller sig till dessa i skildringen av vallöften. Utvärderar man den förda politiken eller skildras löftena inför den kommande mandatperioden, eller både och?

Exempel 1 – Integration utan konkretion, vallöften och skuldbeläggning

I ”Alla ska få köpa sina lägenheter”, en artikel som egentligen handlar om Moderaternas vallöften, tar Jan Hallberg (M) upp segregationsfrågan och skuldbelägger Socialdemokraterna för de brister han ser:

I vissa stadsdelar lever var tredje person i utanförskap. Och det är socialdemokraterna som bär ansvar för att Göteborg har blivit en delad stad, säger Jan Hallberg.

Nyheter, GP, 2006-09-02

Samtidigt som det kan ses som en form av utvärdering av tidigare fördd politik är det också en tydlig markering gentemot Socialdemokraterna. I samma artikel talar Jan Hallberg om att hyresgästerna i allmännyttan ska få möjlighet att köpa sina lägenheter. Enligt tidningen ser han bara fördelar med ombildningen av hyresrätter till bostadsrätter, och fortsätter:

– Det är en myt att kommunala hyresrätter behövs för att uppnå integration. Vem har sett några människor med invandrarbakgrund flytta in i allmännyttans nybyggen i centrum?

Nyheter, GP, 2006-09-02

Inga aspekter av uttalandena bemöts med motfrågor, eller diskuteras på annat sätt. Vad det innebär för människor i olika delar av staden att kunna köpa sin lägenhet talas det inte om, varken i positiva eller negativa termer, trots att löftet om utförsäljningen av allmännyttan och andra bostadspolitiska frågor upptar en väsentlig del av artikeln. Citatet om integrationsfrågan presenteras tämligen lösryckt, och någon fortsatt diskussion om bostadspolitikens betydelse för integrationen blir det inte.

Om vi tillskriver politiker det ansvar de faktiskt har är det anmärkningsvärt att det inte ställs några följdfrågor. Löser utförsäljningen av allmännyttan segregationsproblemen, och i så fall hur? Denna speglade journalistik är kanske ett medvetet grepp. Hur ser GP i så fall på sin egen roll? En viss granskning, eller åtminstone följdfrågor, torde vara ett naturligt inslag i bevakningen av valrörelsen. Kanske är det ett tecken på att man i valrörelser snarare följer politiska utspel än granskar sakinnehållet.

Här vill vi diskutera hur betjänt man som väljare är av denna typ av journalistik. Kan man skapa sig en tillräckligt god bild av de politiska förslagen och konsekvenserna av dem? Även om GP, t.ex. av mediologiska skäl (tids- och platsbrist m.m.), har ett svalt intresse av att problematisera och ifrågasätta borde man ha en känsla för att denna typ av presenterande innehåll ibland blir "platt" och intetsägande. Hur ser man på sitt eget journalistiska ansvar? Misstankar kan riktas mot att mediologiken får stort spelrum och att redaktionsarbetet präglas av normer och ett rutinerat arbetssätt.⁵⁸ En annan tänkbar och bidragande förklaring till att vi inte ser kritiska frågor kan vara att politiker och journalister delar åsikter eller har nära relationer med varandra. Förmodligen är man i så fall mindre benägen att kritisera eller granska. Gunnar Nygren nämner också möjligheten att journalister som bevakar kommunpolitik blivit "insocialiserade i förvaltningskulturen".⁵⁹

Exempel 2 – Konkreta förslag, men även ett slag åt vänster

I debattartikeln "Alliansen: 30 000 nya jobb skapas i Göteborg" går de borgerliga partiernas företrädare i Göteborg till angrepp mot Socialdemokraterna. Detta är inte oväntat, då debattartiklar specifikt syftar till att väcka opinion. Men vad vi ser är exempel på att man söker framställa resultatet av sina motståndares realpolitik i mindre fördelaktig dager.

*För oss är det ofattbart att socialdemokraterna övergivit arbetslinjen.
[...] För oss är det märkligt att socialdemokraterna upptar så mycket
av sin tid att diskutera olika procentsatser med alliansen när deras fokus
borde vara på hur vi får fler i arbete.*

Debatt, GP, 2006-09-14

Debattartikeln kan exemplifiera hur man inte nöjer sig med att presentera sina egna förslag, och vad dessa skulle kunna tillföra kommunen, utan också tydligt manifesterar de brister man identifierar hos motståndarna. Artikeln kan vara ett försök från Alliansens sida att låta sin syn på sysselsättningsfrågan dominera dagordningen. Måhända synliggörs konflikter med motståndarsidan tydligast genom att peka på vad man anser vara deras tillkortakommanden. I relation till den dagliga sakfrågepolitiken, där man ofta söker bred politisk förankring och samförstånd i många frågor, blir bilden emellertid något bedräglig. Agerandet tillhör naturligtvis politikens spel. Det är trots allt viktigt att särskilja sig från sina motståndare, en betydelse som torde öka i valtider. Detta skulle kunna sägas vara ett uttryck för det vi tidigare nämnde som tydlighet från politikernas sida. Det ger klara besked om var man står, men också om vad man tycker är fel med den politik som förs och hur man tänker sig framtiden. På det sättet fyller debattartiklar en viktig demokratisk funktion.

⁵⁸ Johansson (2004:236)

⁵⁹ Nygren (2004:300)

Men långtifrån allt i artikeln handlar om att kommentera den förda politiken. Det mesta utrymmet ägnas åt att inte bara tala om vad man vill utan också hur det ska gå till. Man föreslår bl.a. konkurrensutsättning av den offentliga sektorn, vilket man anser kommer att leda till ökad produktivitets- och sysselsättningsstillväxt. Vidare föreslås skatte- och avgiftsreduktioner och nystartsjobb. För att stärka sin trovärdighet hänvisas till Statens offentliga utredningar. I en debattartikel av det här slaget är det förstås rimligt att man tolkar utredningar på det sätt som gynnar de egna intressena, men att överhuvudtaget hänvisa till utredningar eller annat som kan stärka trovärdigheten gör att denna artikel sticker ut, då liknande referenser saknas i de redaktionella vallöftesartiklar vi studerat. Som läsare hade man i dessa sannolikt varit betjänt av att tidningen redovisade argument för och emot olika politiska förslag, varför de aktuella förslagen behövs och vad de konkret innebär.

Sammanfattning

Mönstret vi ser, med utgångspunkt i mandat- och sanktionsmodellerna, är att journalistiken i stort följer mandatmodellens princip om att fokusera på den tänkta politiken för de kommande åren, även om det förekommer exempel på artiklar där man utvärderar tidigare förd politik. Att politiker granskas och debatteras för vad de åstadkommit är ett naturligt inslag även i en demokrati med mandatmodellen som grund. Vad man emellertid bör ha i åtanke, då forskning visat att politiker ofta håller vad de lovar, är att väljarna, genom artiklar som fokuserar på löftesbrott, kan få intrycket att de brutna löftena är fler än vad de faktiskt är. Dessutom, med dagordningsteori och nyhetsvärderingsaspekter i åtanke, är risken att denna bild förstärks, vilket skulle kunna leda till politiskt ointresse, blank- eller missnöjesröstning eller politikerförakt. Följaktligen är det, med tanke på mediernas demokratiska ansvar, viktigt med en saklig och balanserad rapportering. Ansvar vilar givetvis också på politiker att inte överdriva och förstora motståndarsidans brutna vallöften.

Att lokala medier skildrar partiernas löften för den kommande mandatperioden är nödvändigt då medier utgör en viktig källa till kunskap för medborgarna.⁶⁰ Vidare svarar denna löftesskildring mot idén om att politiken bygger på de utfästelser partierna gör, och som väljarna har att ta ställning till. Redaktionellt material av detta slag kan därför principiellt sägas hjälpa läsaren att ta ställning inför kommande mandatperiod, även om man i detta sammanhang givetvis också måste beakta det faktiska innehållet i nyhetsrapporteringen. Med detta menar vi att politiska förslag och löften behöver konkretiseras⁶¹ och konsekvenser belysas för läsaren, det räcker inte att artikeln redovisar löften inför framtiden.

⁶⁰ Jfr. Johansson (1998:130-155), Nygren (2004:308-309)

⁶¹ Jfr. Johansson (1998:14)

Det faktum att utvärdering av tidigare förd politik ges ett mindre utrymme i de analyserade artiklarna, och att andra aspekter därmed är mer framträdande, är i sig ett resultat och ett svar på vår frågeställning; skildringen av dåtiden är återhållsam, medan de framtidsorienterade utspelen tenderar att synas tydligare.

Tema 3. Konflikt eller samförstånd: Den stora (o)enigheten?

I detta tema tar vi upp hur konflikter och samförstånd inom och mellan partier, mellan block samt mellan partier och väljare skildras. Om vikt läggs vid konflikter, finns det en risk att politik och sakfrågor hamnar ur fokus? Om samförstånd skildras, går det att identifiera skillnader partier och block emellan?

Negativa händelser tenderar att uppmärksammas mer av media än de som handlar om lycka och välgång. Nyheten om Folkpartiets dataintrång, som dominerade nyhetsrapporteringen i slutet av valrörelsen 2006, överskuggade under en tid alla andra frågor. Exemplet visar på den sprängkraft händelser av negativt slag har i mediebevakningen, trots att det kanske fanns andra och viktigare frågor att diskutera och bevaka. Det här är naturligtvis något journalister och redaktioner känner till, och stämmer väl med nyhetsvärderingen. Det är därför intressant för oss att se hur detta fenomen tar sig uttryck inom ramen för vårt analysmaterial.

Exempel 1 – Total enighet, eller...?

Medierna skulle kunna tillskrivas viss betydelse för att de borgerliga vann valet 2006, eftersom Alliansen fått en gynnsam medieexponering samtidigt som de rödgröna missgynnats.⁶² Följande citat är ett gott exempel på skildringen av det samförstånd som föreföll råda inom Alliansen:

När allianspartierna i torsdags presenterade en gemensam lokal valplattform hyllade den moderate gruppledaren samarbetet, både politiskt och på det personliga planet.

Nyheter, GP, 2006-09-02

Kanske hade det varit givande att få veta på vilka punkter Alliansen är överens respektive oense, och vad de eventuella konflikterna består i samt om och hur de i så fall kan lösas.

Artikeln handlar egentligen om Jan Hallbergs presentation av den moderata politiken och liknande artiklar finns om andra lokala partiföreträdare. Det som särskiljer denna artikel är att man ger utrymme för en mer personlig framtoning.

⁶² Asp (2006:75-81)

Även om citatet ovan inte direkt belyser vallöften, utan snarare bilden av partierna och valrörelsen, finner vi det ändå intressant att belysa, eftersom det visar på i vilket medialt klimat vallöften bevakas, vilka som tillåts ta plats och på vilket sätt. Vi ser denna typ av skildring som exempel på den enighet inom Alliansen medierna lyfter fram.⁶³ Jan Hallberg är uppenbart nöjd med samarbetet och tillåts uttrycka detta. Varför han ges detta utrymme kan ge upphov till spekulationer kring en eventuell agenda från tidningens sida. Förklaringen till att vi noterat detta faktum kan vara att vi analyserat artiklar under en månads tid och därför fått en överblick över samtliga artiklar inom ämnet. Det behöver inte vara så att den enskilde läsaren reflekterat över detta eller sett det vi har sett. Man är således betjänt av ett kritiskt synsätt när man läser tidningen. Å andra sidan är det en mer eller mindre omöjlig uppgift att ifrågasätta allt som står i tidningen, än mindre att leta efter mönster och tendenser, vilket kan vara en tänkbar förklaring till att människor i stor utsträckning skapar sin verklighetsbild utifrån det som förmedlas i medierna. Diskussionen om GPs ansvar, som enda dagstidning på orten, blir i det ljuset särskilt relevant.

Exempel 2 – Rödgrön splittring överskuggar vallöftet

Ett exempel på konflikt inom det rödgröna samarbetet gäller frågan om trängselavgifter. Rubriken är "V och mp kritiserar s-utspel om trängselavgifter". Detta kan ställas i kontrast till det tidigare citatet av den moderate gruppledaren om Alliansens enighet. Det paradoxala är att artikeln handlar om Göran Johanssons (S) löfte om att under den kommande mandatperioden inte införa trängselavgifter i Göteborg. Vi kan dock konstatera att rubriken lyfter Vänsterpartiets och Miljöpartiets kritik mot löftet istället för själva löftet. Att de rödgröna är oense i denna fråga är dock tydligt, vilket framträder i ett uttalande av Mats Pilhem (V):

– Nu blir det tydligt att vi och socialdemokraterna har olika syn på trafikutvecklingen i Göteborg.

Nyheter, GP, 2006-08-23

GP låter även Kia Andreasson (MP) komma till tals och hon påpekar att det också finns delade meningar inom socialdemokratin.

Ur ett dagordningsteoriperspektiv handlar det alltså om att oenigheten blir det viktiga, precis som rubriken gör gällande. Att lyfta konflikter och oenighet till medieagendan hjälper till att få upp fenomenen på samtalsagendan och samtalet kommer i så fall handla om den rödgröna oenigheten, och i förlängningen kanske även om partiernas möjligheter att samarbeta, snarare än sakfrågan om trängselavgifter.

⁶³ Asp (2006:47)

Det är lätt att få uppfattningen att konflikter och meningsskiljaktigheter alltid är av ondo och ett medel för media att skapa intresseväckande artiklar. Så är självklart inte fallet. Konflikter kan också tydliggöra ståndpunkter och skiljelinjer som kan hjälpa väljarna att ta ställning i olika frågor och underlätta åsiktsöverensstämmelse med ett politiskt alternativ. Detta förutsätter, som vi berört tidigare, att rapporteringen tar fasta på sakfrågan, och inte förstorar ovidkommande aspekter. I fallet med den aktuella artikeln får vi förvisso reda på vad de olika partierna vill respektive inte vill, frågan är bara om det är löftena vi minns.

Exempel 3 – Olika tolkningar grund för konflikt

Att lagar kan tolkas olika inom politiken finns det exempel på, såväl nationellt som kommunalt, och det senare visar sig i följande citat, som handlar om barnomsorgen i Göteborg:

– Jag är nöjd och tycker det är glädjande att utbyggnaden ger resultat. Vi inviger nya förskolor hela tiden, säger Frank Andersson, socialdemokrat och ansvarigt kommunalråd.

Nyheter, GP, 2006-09-05

– Socialdemokraterna fortsätter bryta mot lagen och sviker vallöftet till föräldrarna om att alla ska få en plats, säger Agneta Granberg, moderat kommunalråd.

Nyheter, GP, 2006-09-05

Man gör således olika tolkningar av hur bestämmelserna ska tillämpas. Socialdemokraterna menar att det räcker att man kan erbjuda barnomsorg i stadsdelen medan Moderaterna anser att hänsyn ska tas till föräldrarnas önskemål. Vad som är intressant med denna artikel är att båda sidor får komma till tals. Det tydliggör deras åsikter och visar på en typ av innehåll som vi menar bidrar till att läsaren kan skapa sig en nyanserad bild av de olika politiska alternativen. Denna mångfald återfinns i begränsad utsträckning i de artiklar vi studerat. Mönstret är snarare att man låter *en* aktör dominera artikeln, tämligen oemotsagd. Vi ser också en avsaknad av kritiska frågor i de analyserade artiklarna, vilket ger ett endimensionellt intryck. Det tenderar att leda till att ämnen och problem inte blir konkreta eller ställs i relation till något annat. Detta syns även i denna artikel; "duellen" mellan S och M är mycket kortfattad och inga följdfrågor eller resonemang ges plats. Artikelns huvudfokus är de olika partiernas hållning i barnomsorgsfrågan, och vi noterar att allianspartiernas förslag presenteras under gemensam flagg medan de rödgrönas presenteras var för sig. Här ser vi återigen tecken på att de borgerliga framstår som ett samlat alternativ. Förklaringen kan finnas i det faktum att Alliansen presenterat gemensam valplattform men kan göra det svårt för den presumtive alliansväljare som ännu inte valt parti.

Vid en närmare granskning av förslagen finner vi dock stor enighet även mellan de rödgröna partierna, så oavsett vilket block man föredrar blir det alltså svårt att finna eventuella skillnader mellan partierna inom respektive block. Detta skulle kunna försvåra för väljaren att finna det enskilda parti som bäst svarar upp mot de egna åsikterna. Vår bedömning är att ett politiskt alternativ som helhet emellertid gynnas av att framstå som enat och handlingskraftigt.

En bild som kan skönjas är att de rödgröna förefaller vara oense sinsemellan. Detta gäller exempelvis frågan om trängselavgift i Göteborg, vilket vi avhandlat tidigare. I artikeln ovan, som berör barnomsorg, ser vi istället en bild av de rödgröna som samstämmiga i sina åsikter. Detta framkommer emellertid först när man läser respektive partiers vallöften, vilka presenteras i punktform. Noterbart är att tidningen presenterar Alliansen under gemensam rubrik. Att presentera vallöften på detta sätt tycker vi är bra. Det tydliggör för läsaren, och på ett kortfattat och lättöverskådligt sätt kan man ta del av partiernas intentioner. Löftena har också en spännvidd mellan hårt och mjukt. Vad vi saknar är diskussion om de rödgrönas enighet. Utrymmet för detta är begränsat i just denna artikel, men det faktum att de rödgröna är uppenbart eniga – åtminstone i vissa frågor – kunde ha uppmärksamats i de sammanhang där oenigheten artikuleras. Visserligen kan det ligga i linje med journalistiska bedömningar att hellre betona konflikt, men som konstaterats ser vi en ”samstämmighetstrend” i bevakningen av allianspartierna. Alliansen har, till skillnad från de rödgröna, presenterat en gemensam valplattform, men vi anser inte detta vara ett tillräckligt argument för att inte belysa enighet även inom de rödgröna.

I artikeln ges vidare en bild av att politiker inte håller vad de lovar då Moderaternas representant anklagar Socialdemokraterna för att ha brutit vallöftet. Å andra sidan kan artikeln bidra till att klargöra skillnader partierna emellan, och att läsarna kan bilda egna uppfattningar om politiken utifrån politikernas uttalanden och ställningstaganden.

Sammanfattning

Det typiska för det material vi tagit del av är att den borgerliga alliansen presenteras som samlad, samtidigt som vi får ta del av konflikter inom det rödgröna blocket. Huruvida detta beror på det journalistiska urvalet, eller om samförstånd de facto präglade det borgerliga blocket på samma gång som konflikter mellan de rödgröna partierna var mer framträdande, har vi inget entydigt svar på. Vad vi även ser är att man lyfter konflikter mellan Socialdemokraterna och Moderaterna, vilket kan vara förståeligt då partierna är de största inom sina respektive block. Vidare belyses åsiktsskillnader inom det rödgröna blocket, vilket gör att de framställs som, om inte splittrade så åtminstone inte helt överens. Alliansen är däremot till synes enig; de håller gemensamma presskonferenser, gör samlade

utspel och presenterar ett lokalt valmanifest, utan att förlora trovärdighet i sina respektive partiers hjärtefrågor. Sammantaget är denna strategi något som bidrar till bilden av samförstånd mellan allianspartierna, och detta är inte heller något som ifrågasätts av GP. Det blir därför svårt att finna eventuella skillnader mellan partierna inom Alliansen. En eventuell samstämmighet inom de rödgröna är inte heller helt lätt att finna. Det gör att det i praktiken finns ett enat borgerligt alternativ att rösta på ställt mot tre rödgröna partier. Den presumtive borgerliga väljaren kan därmed möjligen få intrycket att det spelar mindre roll vilket parti man väljer. Denna enighet gynnar troligtvis Alliansen som helhet, men kan missgynna de mindre partierna inom samarbetet. Eftersom de rödgröna framställs som oeniga, trots att de uppenbart är överens i vissa frågor, kan göra det svårt för väljaren att identifiera viktiga såväl likheter som skillnader partierna emellan.

9. Slutdiskussion

I detta kapitel kommer vi att i sammanfatta våra resultat samt diskutera dessa. Att undersöka hur vallöften skildrats i Göteborgs-Posten har varit en såväl diger som underhållande och givande uppgift. Vi hoppas att vårt arbete kan tillföra ytterligare en bit till det pussel som forskningen kring vallöften är.

Nå, kan man då bilda sig uppfattningar om partiernas vallöften utifrån Göteborgs-Postens bevakning? Det raka svaret är: Ja och nej. Samtidigt som vi ser en redovisning av partiernas vallöften saknar vi en diskussion och kritiska frågor kring löftena. Det är bra att GP presenterar löftena utan att ta upp ovidkommande aspekter eller ägna sig åt spekulation kring politik, personer och sakfrågor. Det kan i och för sig ses som självklart att man bör hålla sig till ämnet men så är inte alltid fallet med journalistiken. Mönstret är att artiklarna innehåller såväl förtjänster som brister, t.ex. i form av tydlighet i presentation respektive brist på motfrågor. Vi menar dock att bristerna är påtagliga. Ur demokratisk synpunkt är detta ett problem, då kan det vara svårt att med tidningens hjälp få *förståelse* för innebörden i partiernas löften. Det vi ser är ett visst motsatsförhållande, eller åtminstone en viss spänning, mellan nyhetsvärdering och demokratiskt ansvar. I fallet med barnomsorgen i Göteborg får både en socialdemokrat och en moderat yttra sig och samtliga partiers löften presenteras i punktform. Denna typ av presentation är lättöverskådlig och tydlig. Å andra sidan utvecklas inte diskussionen mellan partiföreträdarna, samtidigt som allianspartierna presenteras som ett samlat alternativ medan de rödgröna presenteras var och ett för sig. Detta trots att deras förslag är mycket lika varandra. Det finns också ett flertal av partiernas avgivna löften som kunnat rendera större medial uppmärksamhet, vilket vi ser genom vår kvantitativa undersökning. Även om tidningens utrymme är begränsat, och ett urval måste göras, kan vi inte låta bli att fundera kring om det inom de olika policyområdena ryms fler intressanta löften än de som publicerats.

Kunskap och konsekvens

Det som genomgående inte ges tillräckligt utrymme är konsekvensdiskussioner och att andra tillåts komma till tals. Följden blir inte bara att artikeln som sådan framstår som endimensionell och deskriptiv, dessutom tillåts vallöftet sväva tyngdlöst. Med detta menar vi att ett genomfört löftes (eventuella) konsekvenser, positiva eller negativa, skulle vara värdefullt att uppmärksamma för att ge läsarna en god bild av de politiska intentionerna. Läsaren blir förvisso informerad om löftet och partiets politik men frågan är om förståelse kan uppnås med denna typ av kontextlösa presentationer. Medierna bidrar givetvis till att öka våra kunskaper⁶⁴ men i det här sammanhanget anser vi att man bör fundera kring *vilken* sorts kunskap man får. Hjälper denna kunskap oss att ta välgrundade beslut?

⁶⁴ Johansson (1998:167-168)

Vi gör här en distinktion mellan kunskap och förståelse. Genom de artiklar vi studerat kan man självklart erhålla viss kunskap om partiernas intentioner, men förstår vi vad löftena faktiskt innebär? Detta är mer tveksamt. Eftersom den bild vi sett är förhållandevis ensidig kan man spekulera i om även medborgarnas uppfattningar om politiken och dess löften blir ensidig och hur detta i så fall avspeglas i röstandet på valdagen. Förvisso skapar många människor sin uppfattning utifrån fler källor än medier men otvivelaktigt spelar medierna en betydande roll. Om man som väljare röstar utifrån övertygelse och ideologi är möjligtvis mediebilderna av de politiska alternativen mindre viktiga, men för de som företrädesvis ser till sakfrågor är mediernas betydelse som opinionsbildande aktör stor.

Ensidiga, mångsidiga och allsidiga medier

I den här sammanhanget vill vi föra in begreppen ensidiga, mångsidiga och allsidiga medier. Enligt vår definition tillåts i *ensidiga medier* endast en vinkel, en person eller en fråga⁶⁵ ta plats utan ytterligare kontext, diskussion eller vidare förklaring, en närmast speglande journalistik. Detta sätt att skildra kan vara ett problem. Vi har framhållit att det finns ett behov och en önskan hos medborgarna att få ta del av relevant samhällsinformation, och vi menar att när nyhetsbevakningen är ensidig får man en alltför förenklad bild som inte svarar upp mot de krav medborgarna har rätt att ställa.

Mångsidiga medier däremot ger plats åt flera vinklar, att två eller fler personer får komma till tals och att en fråga kan ha fler än *ett* möjligt svar. Effekter eller konsekvenser av det som tas upp diskuteras och sätts i ett sammanhang. Denna typ av rapportering är till god hjälp för medborgarna då det underlättar åsiktsbildning utifrån ett bredare perspektiv.

Allsidiga medier lämpar sig knappast som nyhetsmedier. Här tillåts stor fördjupning, diskussion och en närmast total uttömning och belysning av ämnet. Troligtvis är en total allsidighet i praktiken ouppnåelig, och frågan är om en allsidig rapportering ens är önskvärd eller möjlig att ta till sig.

Kopplat till de krav vi anser att medborgarna har rätt att ställa på medier och den betydelse medierna tillskrivs som opinionsbildare och källa till information är slutsatsen av detta resonemang att vi ser det som både rimligt och nödvändigt att medierna ger en mångsidig bild av verkligheten. Det finns olika skäl till att det inte alltid förhåller sig på detta sätt och frågan vi då ställer är: Hur ser medieföretaget, redaktionen och de enskilda journalisterna på sin roll, och hur förhåller de sig till sina läsare, lyssnare och tittare?

⁶⁵ Här får av utrymmesskäl dessa exempel vara just exempel. Naturligtvis kan det gälla fler aspekter. Poängen är att media inte diskuterar eller problematiserar dessa.

Vad spelar media för roll?

Detta för oss in på diskussionen om mediernas roll. Helt enkelt: Vad ska vi ha tidningen till? Om det vi får till oss via medier är kontrast- och kontextlöst är risken överhängande att vår världsbild blir mer förenklad än den behöver vara. Vi menar inte att medier alltid behöver ge en allomfattande beskrivning i alla frågor, däremot efterlyser vi en granskande bevakning som kan hjälpa läsaren till en faktisk förståelse av innehållet.

Förförståelse och intresse kan givetvis påverka hur vi tar till oss medieinnehållet. Den som har ett intresse för samhällsfrågor och som inte finner, exempelvis, GPs bevakning tillfredsställande kan söka sig till andra källor. Den med ett mindre intresse gör kanske inte detta, särskilt om man inte känner till vilka andra källor som står till buds. Det innebär att ett stort ansvar vilar på nyhetsmedierna, ett ansvar för att erbjuda en någorlunda bred och nyanserad bild.

I studien har vi kommit fram till att den vallöftesbevakning vi analyserat ligger i linje med mandatmodellen, även om utvärderande inslag kan skönjas. Det innebär att de artiklar vi studerat kan anses förse medborgarna med framåtsyftande information, vilket vi menar är bra. Vad vi vänder oss mot är snarare medieinnehållet som sådant. GPs vallöftesbevakning är i detta hänseende mer deskriptiv än förklarande.

Vidare ska vi komma ihåg att teoretiska modeller ger en förenklad, och/eller önskvärd, bild av verkligheten. Mandatmodellen utgör inget undantag. Det torde inte vara en kontroversiell uppfattning att de flesta väljare knappast lusläser samtliga partiets valmanifest eller partiprogram innan de avlägger sin röst. Informationen man tar del av är istället mer begränsad, exempelvis via media. Här kan vi åter uppmärksamma mediernas ansvar för hur val- och vallöftesbevakningen utformas och vikten av att rapporteringen är mångsidig för att medborgarna ska kunna skapa sig en nyanserad bild av såväl löften som politik.

Vad är ett löfte värt?

Att som politiker lova saker man av olika skäl inte kan hålla riskerar att ge läsaren en falsk bild av åsiktsöverensstämmelse.⁶⁶ För journalisten gäller det därför att vara påläst och kritisk, då man annars riskerar att oreflekterat skriva om löften som inte går att uppfylla. Artikeln som berör KDs löfte om vårdnadsbidrag är ett tydligt exempel på detta. I förlängningen skulle sådana löften – och artiklar – kunna leda till minskat förtroende för såväl politiker som medier, vilket lär innebära problem för den representativa demokratin. Samma förhållande råder när konsekvenser och behov av specifika politiska förslag inte redovisas.

⁶⁶ Kihlström (2010:34-35)

Det innebär rimligtvis att man tar ställning till förslag vars egentliga innebörd man inte i tillräcklig omfattning känner till. Om förslaget sedan genomförs och följderna blir andra än förväntat kan detta utgöra en grogrund för misstro mot politiker, och i förlängningen kanske en uppgivenhet inför det politiska systemet. Här väcks också frågan om det vi *inte* får ta del av i medierna, *varför* saker utelämnas och vad det kan *innebära* för mig som läsare och medborgare. Denna fråga är emellertid stor och komplex, och inte enbart en fråga för medie- och kommunikationsforskningen. Istället kan den vara föremål för en ständigt pågående diskussion, såväl inom som utanför de akademiska sammanhangen.

Den demokratiska journalisten

Som vi ser det, handlar det inte om att journalister ska bedriva djuplodande (och tidskrävande) granskning i varenda intervjusituation. Inte heller om att vända på alla stenar tills ämnet är uttömt. De i vårt tycke rimliga krav vi har, är att det finns en nyfikenhet och ett kritiskt förhållningssätt, både till dem som intervjuas och till sin egen prestation. Det borde i någon mån vara en av anledningarna till att man vill vara journalist, tänker vi. Med tanke på de brister vi funnit i GPs vallöftesbevakning är det därför föga förvånande att Ingrid Carlberg, nuvarande gästprofessor på JMG, uppmanar journaliststudenterna att "återerövra journalistiken". Hon menar att: "– Journalistiken befinner sig i en identitetskris. [...] I stället måste vi sträcka på ryggen och visa vad riktig journalistik är."⁶⁷

Journalistikens uppgifter kan synas många; underhålla, berätta, granska, förmedla kunskap och skapa debatt, och vi är väl medvetna om att det finns ett flertal yttre faktorer som påverkar journalistens arbetsvillkor, och därmed påverkar hur en artikel utformas. Nyhetsvärdering kan vara en faktor. Att vara enda dagstidning på orten en annan. Normer och rutiner på redaktionen en tredje. Men faktum kvarstår: En okritisk och kontextlös journalistik blir tämligen meningslös. Det blir ord utan egentlig innebörd och en kunskap utan förståelse. Låt oss göra en jämförelse. Under den tid författarna till denna uppsats gick i grundskolan var fredsfördrag ur den svenska historien en viktig del av historieundervisningen. 1613, 1645 och 1658 är årtal som ansågs viktiga att bära med sig ut i livet och naturligtvis finns en viss ort intimt förknippad med årtalet. Men även om man kommer ihåg årtalet och orten blir ju den kunskapen tämligen innehållslös om man inte känner till något mer om vad freden innebar, vilka som var inblandade, vad kriget gällde osv. Möjligen har man glädje av denna s.k. tomma kunskap i ett frågesportprogram, förutsatt att man medverkar och får frågan.

⁶⁷ <http://www.gu-journalen.gu.se/arkiv/2012/nummer-6-12/atererovra-journalistiken/>

Något slags bildningskrav tycker vi är förenligt med den demokratiska uppgift vi anser att medierna har, i vilket det också ingår ett krav på kontextualisering. Vad som annars inträffar, som vi diskuterat genomgående i studien, är att vi t.ex. kan tycka att valfrihet är något bra, men det blir svårt att veta vad det konkret innebär. Därmed blir också frågan kring vad vi egentligen tar ställning till obesvarad. Det innebär i sin tur att vi inte kan förmedla en nyanserad bild av frågan till andra, och också får svårt att göra ett övervägt val när vi går till vallokalen. Vi kan vara för eller emot en viss fråga, eller ett visst parti, men vi riskerar att inte veta varför.

Vem är då den demokratiska journalisten? Vi menar att den demokratiska journalisten sätter läsaren i centrum och är mån om att hans behov av förklaringar och resonemang blir tillgodosedd. Vi hoppas och tror att denna typ av journalistik är fullt möjlig, och att framtida journalister följer Carlbergs uppmaning om att återerövra journalistiken.

Slutligen...

Utifrån idéerna om mångfald och informationskvalitet samt diskussionen om mediernas demokratiska ansvar menar vi att GPs vallöftesbevakning kan förbättras avsevärt. Även om Kent Asp kommit fram till att bevakningen av de olika blocken i just GP varit tämligen balanserad,⁶⁸ ser vi möjligheter till en betydligt mer nyanserad och – framför allt – informativ vallöftesjournalistik från tidningens sida. Detta gäller bevakningen av samtliga politiska partier, oavsett färg. Noterbart är att vi gjort en kvalitativ studie medan Asp är kvantitativt orienterad. Det i sig kan naturligtvis också vara en orsak till att vi ser andra aspekter av GPs valbevakning.

För oss var resultatet såväl väntat som förvånande. Vi trodde oss kunna finna förbättringspotential i journalistiken eftersom vår uppfattning var att medie-logiken, journalisternas arbetssituation och nyhetsvärderingen begränsar möjligheterna till en mångsidig bevakning. Dock såg vi exempel på brister som var större än vi räknat med. Vad vi främst sett är en avsaknad av nyfikenhet, kritisk granskning, kontextualisering och resonemang kring förslagen. Detta får till följd att journalistiken blir speglade istället för granskande eller förklarande. Den hjälp man som medborgare får av tidningen beträffande vallöften är därmed inte tillräcklig, anser vi. Med detta sagt kan förbättringar naturligtvis ha skett sedan 2006, vilket kan vara ett uppslag för fortsatta studier.

⁶⁸ Asp (2006:77)

10. Fortsatt forskning

Med denna studie bakom oss ser vi goda möjligheter till fortsatt forskning inom området. Att som vi, kombinera ett statsvetenskapligt perspektiv med ett medie- och kommunikationsvetenskapligt, kan med fördel göras fortsättningsvis även om ämnena givetvis kan separeras. De förslag till fortsatta studier vi presenterar här är dock främst av medie- och kommunikationsvetenskaplig art.

En undersökning som kan bredda vår studie är att utöver de medierade vallöftena också se till bevakningen av valrörelsen i stort. Hur beskrivs stämningen inför det stundande valet och hur beskrivs de olika partiföreträdarna? Finns det någon skillnad mellan bevakningen i nationell och lokal media?

Man kan också tänka sig en kvalitativ studie som fokuserar på vallöften på nationell nivå. Hur beskrivs de vallöften som rör den nationella nivån? Vilka löften skapar uppmärksamhet, och vad säger medierna om dem?

Vidare vore det intressant att göra jämförelser över tid. För att få en jämförelse med vår studie skulle man i en kvalitativ studie kunna titta på hur de lokala vallöftena skildrades i 2010 års valrörelse. En sådan studie är naturligtvis möjlig även på nationell nivå.

En jämförelse mellan olika kommuner skulle kunna ge svar på vad respektive kommuns lokala medier sagt om nationella eller kommunala vallöften.

Källförteckning

- Altheide, David (1996). *Qualitative Media Analysis*. Thousand Oaks: Sage.
- Asp, Kent (2006). *Rättvisa nyhetsmedier*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Asp, Kent (2011). *Mediernas prestationer och betydelse. Valet 2010*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Göteborgs universitet.
- Katz, Elihu, Jay G. Blumler & Gurevitch, Michael (1973). Uses and Gratifications Research. I *The Public Opinion Quarterly* vol. 37, no. 4.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- GU Journalen: <http://www.gu-journalen.gu.se/arkiv/2012/nummer-6-12/atererovra-journalistiken-/> [2012-12-20]
- Hadenius, Stig; Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2008). *Massmedier. Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Stockholm: Ekerlid.
- Håkansson, Nicklas (2004). Politiker och journalister. Kamp om presentation och representation. I Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Bengt (1998). *Nyheter mitt ibland oss. Kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Johansson, Bengt (2004). Journalistikens nyhetsvärderingar. I Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Jönsson, Anna Maria (2004). *Samma nyheter eller likadana? Studier av mångfald i svenska TV-nyheter*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Kihlström, Daniel (2010). *Väljarnas val. En studie av partiets vallöftesgivande på kommunal nivå*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Kommunallagen: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Kommunallag-1991900_sfs-1991-900 [2012-12-17]
- McCombs, Maxwell E. & Shaw, Donald L. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. I *The Public Opinion Quarterly* vol. 36, no. 1.

McQuail, Denis (1992). *Media Performance. Mass Communication and the Public Interest*. London: Sage.

Mediebarometern 2011:

http://www.nordicom.gu.se/mt/filer/mediedagen_2011.pdf [2012-11-04]

Naurin, Elin (2009). *Promising democracy. Parties, Citizens and Elections Promises*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Naurin, Elin (2010). *Den gode väljaren. En studie av vilka krav medborgaren ställer på sig själv i rollen som väljare*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Nygren, Gunnar (2004). Lokaltjournalistiken och den lokala demokratin. I Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

SOU 2000:1. *En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2001:65. *Skilda valdagar och vårval?* Stockholm: Fritzes.

Strömbäck, Jesper (2004). Valjournalistiken och demokratin. I Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

TS: www.ts.se [2012-11-06]

Valmyndigheten: www.val.se [2012-11-29]

Voltmer, Katrin & Rawnsley, Gary (2009). The Media. I Haerpfer, Christian W., Bernhagen, Patrick, Inglehart, Ronald F. & Welzel, Christian. *Democratization*. Oxford: Oxford University Press.

Åkerström, Marja (2010). *Den kosmetiska demokratin. En studie av den politiska diskursiva praktiken i Sjöbo och Ystad*. Lund: Lunds universitet.